

KERESKEDELMI TAKARÉK- ÉS HITEL-SZÖVETKEZET

Budapest, Gizella-tér 2. szám, I. emelet.

Bazilika-sorsjegyek részletfizetésre, főnyeremény 100,000, 75,000, 60,000, 50,000 frt

s több mellényeremény, adómentes. — Évente 3 huzás, legközelebbi huzás f. 6. december 1-én. — Ezen nyemény-tervezeténél fogva oly előnyös sorsjegyeket következő föltételek mellett adunk az 1883. XXXI. t. cz. értelmében részletfizetésre

3 darabot 30 hó alatti lefizetésre	à 1 frt 30 kr.
5 " " " " " " " " " "	" 2 " 10 "
10 " " " " " " " " " "	" 4 " 10 "

Ezen, a törvény által szabályozott: módszerét a vásárlásnak mindenkiné a legmegebben ajánljuk, megjegyezzük azonban, hogy a részletet csak az esetben bocsátjuk a vevő rendelkezésére, ha legalább az első 2 részletet befizeti. — A részletven lekötött sorsjegyek különféle sorsszámokból állítatnak össze. A legkisebb nyeményvel kihuzott sorsjegy értéke kifizetetik, a szelvénye mindaddig tovább jár, míg fő- vagy nagyobb mellényereménytől utoljára ki nem huzatik. — Részletre vett sorsjegyeknél az esetleges nyemény minden levonás nélkül a részletre-vevőt illeti. — Vidéki megrendelések posta-utalvánnyal az előzőhöz-höz s postafordultával intézettek el; ideiglenes nyugtául a feladó-vevény szolgál. — Utánvételi megrendelések nem vétetnek tekintetbe. — A t. közönséget figyelmeztetjük azon körülményre, hogy — **ügynököket nem tartunk** — s így kérünk minden érintkezést egyenesen a szövettel eszközölni.

AZ IGAZGATÓSÁG:

Benke Gyula, elnök. Peterdy Lajos, vezérigazgató.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent s minden könyvtárnál kapható — az osztr. tart. számára Szelinski György cs. kir. egyet. könyvtárnál Bécsben, I., Stefansplatz 6.

PETŐFI UJABB RELIQUIAI.

1838—1849.

Gyűjtötte BARÓTI LAJOS.

Kiadja a Kisfaludy-társaság.

Ára füzve 80 krajczár o. ért.

TARTALOM: Vegyes dolgozatok. Naplótörödek. I. Historiái jegyzetek (1848—49). II. Erdélyi ut (1849). Nyílt levél a Kis-Kunokhoz (1848). Nyílt levél a szabadszállásokhoz (1848). Levél Szatmármegye alispánjához (1848). — Költői művek. Bucsbeszéd (1838). Petrics Somához (1839). Törödek I—IV. (1839). Emléksorok Török Gyulának (1841). Nemmann Károly emlékkönyvébe (1841). A gyűllési ifjakhoz (1846). Sirvers (1848). Drámai töredék (1849). — Apróságok. Készlet a pápai képzőiskolához (1845). Legyen az ember drámairól! (1846). Petőfi könyvtára. Petőfi könyvtárának maradványai. Különféle francia és angol könyvek jegyzéke. — Levelek 1838—1849. I. Csorfoly Lajoshoz. 2. Frankenburg Adolphoz. 3. Dömök Elekhez. 4. Degré Alajoshoz. 5. Kecskeméthy Aurélhoz. 6. Kovács Pálhoz I—VIII. 7. Tekei Sándor grófnak I—II. 8. Sassy Károlyhoz I—III. 9. Térey Mari kisasszonyhoz. 10. Kubinyi Rudolphoz I—II. 11. Arany Jánoshoz. 12. Adorján Boldizsárhoz. 13. Egy fölöp-szállási barátjához. 14. Kossuth Lajoshoz. 15. Bem tábornokhoz. 16. Klapka tábornokhoz I—II. 17. Telegi Lajoshoz. — Függelék. Petőfi kézírásának 143 (Sz. J. kisasszony emlékkönyvébe), Petőfi rajzai. — Petőfi-irodalom 1843—1887. Önálló művek Petőfiről. Hírlapokban s folyóiratokban megjelent adatok.

A «FRANKLIN-TÁRSULAT» kiadásában Budapesten megjelent s minden könyvkereskedésben kapható — az osztrák tartományok számára SHELINSKI GYÖRGY cs. k. egyet. könyvtárnál Bécsben, I., Stefansplatz 6.

KERESKEDELMI SZÓTÁR

A M. TUD. AKADÉMIA ÁLTAL KIKÜLDÖTT SZAKBIZOTTSÁG

KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL.

SZERKESZTETTÉK

BALLAGI MÓR ÉS GYÖRGY ALADÁR.

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA KIADÁSA.

I. Német-magyar rész. II. Magyar-német rész.

A két kötet ára füzve 5 frt.

A két kötet csak együtt kapható.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent s minden könyvkereskedésben kapható — az osztr. tartományok számára Szelinski György cs. kir. egyet. könyvtárnál Bécsben, I., Stefansplatz 6.

BORÁSZATI NAPTÁR

1888-ik szökő évre.

Szerkeszti Dr. NYÁRY FERENCZ.

XV-ik évfolyam. Ára füzve 80 kr.

85 krnak előleges (postautalványon való) beküldése után a naptár bérmentve küldetik meg.

TARTALOM:

Naptári rész, szerkesztette Tóth Mike S. J. tanár. — Kamatszámítás. — Bélyegke-ről. — Európai pénznemek — Európai államok bortermelése. — A budapesti bor-vegyészeti állomás programja. — A magyar bortermelő orsz. szövetezetének szabályzata. — Az új phylloxera törvény. — Az orsz. közp. mintapincze szervezeti szabályai. — Bálint bácsi jóvendőlései. — Bálint bácsi tanácsai. — I. Természet-tudományi rész. Elektromos vasutak és elektromos hajózás. — Elektromos dinamo-gépek és elektromos motorok (8 ábrával). — Az elektromos erő-átvitel (ábrával). — Elektromos vaspályák erő-átvitellel (ábrával). — Elektromos vasúti kocsi és elektromos hajók akkumulátorokkal (6 ábrával). — II. Szőlészeti és borászati rész. Hogyan derítjük borainkat? — Mikor és miként kell az új szőlőhajtásokat kitör-delni vagy visszacsipni? — Mikor fogy meg a bor? — Mivel derítjük vörös borainkat? — A perono-pora viticola. — Használható mérő-e Musculus liqumetere? — Hogyan védekezünk a phylloxera ellen. — Van-e a seprűnek befolyása a borra? — Mit tegyünk nyílt borainkkal? és hogyan óvjuk a nyílt-sodástól? — III. Kertészeti rész. Bogár-gyümölcsök tenyésztése. — 1. A rizike (ábrával). — 2. A kösméte. — 3. A málna-szeder (3 ábrával). — A szamóca (ábrával). — Mitveők legyünk jégverte tököinkkel. — IV. Mulattató rész. — A Magyarországon tartatni szokott országos vásárok jegyzéke. — Hirdetések.

VASÁRNAPI UJSÁG

48-DIK SZÁM. 1887. BUDAPEST, NOVEMBER 27. XXXIV. ÉVFOLYAM.

Előzetes föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 félévre — 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG 1 egész évre 8 frt 1 félévre — 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: 1 egész évre 6 frt 1 félévre — 3 * Külföldi előzetesekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó

A KISDEDŐVÁS MAGYARORSZÁGON.

MAGYAR nemzet nem csekély dícsőséggel, de az önmegsemmisítés határáig menő áldo-zatokkal teljesítette azt a nemes kötelessé- get, melyet európai helyzete századokon át reá mért. Több századon át ő volt a keresztény mű-veltség paizsa, melyet a nagy népvándorlás utolsó hordái döngettek; és akkor, midőn ez még alig színt meg, fegyverét egyuttal a lelkiismereti és politikai szabadság védelmére kellett fölemelnie. E külső és belső küzdelem főleg a folyamok mentén tanýozta magyar fajt szította; és pedig sújtotta oly mértékben, hogy a tizenhetedik szá-zad végén és a tizennyolcadik elején — mint újabb kétségtelen történeti adataink mutatják, — a magyar közöseknek szájai pusztultak el és a megmaradt falkvakban is ritkán emelkedett százon túl a lélekszám. Jól mondta a költő: «Isten csodája, hogy még áll hazánk.»

És az állam nyelvét tapasztalás szerint leg-könnyebben elsajátítja a gyermek az óvinté-zetekben; otthon beszéli anyanyelvét, óvodájá-ban a magyart; az elemi iskolában már nem kell küzdenie e nehézséggel és nem később az életben sem. Azok, kik nem akarják, hogy az ország népei egymást megértsek: elcséltései lehetnek a ter-zesztés eme módjának, — más senki. Ime a főokok, melyek miatt a kisdedek meg-óvásának eszméje már a 30-as években nagy jelentőségűnek tűnt föl mindazok előtt, kik nem csak gavalléropolitikát írték, hanem a nemzet jövőjéről is komolyan gondolkodtak. Gr. Brunswick Teréz azt kiáltja: «ez kell az én népemnek!» b. Wesselényi Miklós uradalm minden falujában óvodát állít; gr. Festetics Leó saját telkén épített föl az első óvóképző intéze-tet Tolmán és a 36-ban fölállított egyesület az or-zság két első publicisztáját, Kossuthot és Szentki-

rályit bizza meg, hogy röpiratot szerkeszzen az intézmény népszerűsítésére; Bezzerdy István in-dítványt tesz az országos fölkarolásra s több ezer forintot gyűjt a «Tekintetes Karok és Rendek» között. Bár mindenki így gondolkodott volna! Ma Magyarország népe több lenne néhány millióval és az államnyelv elterjesztésével nem kellene ves-ződnünk. Egy fél század alatt meg lett volna oldva mindez. No de így is haladtunk; habár lassabb üteny-ben is. A negyvenes évek tavaszán a szerény tolnai la-kásból már a fővárosba, a Valero-utcai épületbe költözött át az óvóképző intézet és 1848 a ma-gyar kisdedővadás számát mintegy másfél szá-zal zárta le. Az óvóképző intézeti épületet aránya legbizto-sabb hőmérője az ügy haladásának. 1873-ban alapítottuk az «Orsz. kisdedővó

Singerstr. 15. PSERHOFER J.-féle gyógyszerár, gold. Reichsapfel. Bécsben.

Vértisztító labdacok ezelőtt egyetemes labdacok neve alatt; mivel csakugyan alig létezik betegség, melyben a labdacok csodás hatásként észerezosen be nem bizonyították volna. A legkisebbi esetekben, melyekben minden egyéb szer sikertelenül alkalmaztatott, ezen labdacok számtalanszor és a legrovid bí idő alatt teljes gyógyulást eredményeztek. 1 doboz 15 labdacossal 21 kr., 1 tekeres 6 dobozzal 1 frt 5 kr. bérmentlen utánvét mellett küldéssel 1 frt 10 kr. A pénz előleges beküldése mellett ára bérmentes megküldéssel: 1 tekeres labdacos 1 frt 25 kr., 2 tekeres 2 frt 30 kr., 3 tekeres 3 frt 35 kr., 4 tekeres 4 frt 40 kr., 5 tekeres 5 frt 20 kr., 10 tekeres 9 frt 20 kr. (1 tekeresnél keve-sebb nem küldetik szét.) Számtalan levél érkezett, melyek intőzői hálat mondanak a lab-dacokról, melyeknek a legkülönbözteteb és legnyolvasabb betegségekben egészéskül helyre-állítását köszönik. A ki csak egyszer kísérletet tett velük, tovább ajánlja.

A sok köszönő-iratból közülük néhányat:

Leongang, 1883 május 13. Tisztelt uram! Píulái valóban csodálatosak, nem olyanok, mint sok oly más földiesért szer, hanem minden bajban lehetőleg segítenek. A husz-évek megrendelt píulákból a legtöbbet be-ritáim és ismerőseim között osztottam el, és mindnyájukon segítettek; koros egyének, különböző bajokkal és hibákkal átalul, ha nem is teljes egészéüket, de jelentékeny javulást nyertek, s azokat tovább használni szándékoznak. Kérem tehát nékem újolag öt csomagot küldeni. Tölem és min-lazoktól, kik szerentesek valának, píulái által egész-ségüket visszanyerhetni, legforróbb köszö-netünket. Destinger Márton.

Béga-Szentgyörgy, 1883 febr. 16. T. uram! Nem fejezhetem ki eléggé benső köszönete-met, píuláért, miután Isten segítségével nóm, ki már évek óta misereiben szenvedett, a vértisztító píulák által abból kigyógyított, s habár még most is széd még azokból, egészsége már annyira helyre van állva, hogy fiatal frisséggel minden munkáját

- Fagybalzsam, Pscherhofer J.-től. Sok év óta a fagyos tagokra és minden idült sebre mint legbizt. szer elismerve. 1 köcsöggel 40 kr., bérn. küldéssel 65 kr.
- Golyva-balzsam, a legmegbizhatóbb szer a golyvánál. Egy üveg-gel 40 kr., bérmentes küldéssel 65 kr.
- Élet-esszencia (prágai csöppek); megron-tott gyomor, rossz emésztés és mindennemű altesti bántalom ellen kitűnő házi szer. 1 üveggel 20 kr.
- Keskeny-útifűszőrp, általában ismert jeles házi szer hu-rutos rekedtség, göröcs köhögés, stb. ellen. Egy palackkal 50 kr. 2 palackkal bérmentes küldéssel 1 frt 30 kr.
- Amerikai köszvény-kenőcs, legj. szer minden köszvényes és csúszos bajok, tagszagadás, ischia, fűlszagadás stb. ellen. 1 frt 30 kr.
- Alpesi növény-likőr, Bernhard O. V.-től 1 palackkal 2 frt 60 kr., 1 palackkal 1 frt 40 kr.

végezheti. E köszönő-iratomat valamennyi szenvedő érdekében kérem felhasználni, s kérem egyuttal, küldjön 2 csomag píulát és 2 darab chimá szappant. Kiváló tisztelet-tel lekötelezettejé Novak Alajos, főkerész.

Tekintetes ur! Előre bocsátva azt, miszerint valószínűleg valamennyi gyógyszerre hasonló jóssággal bír az ön híres fagybalzsamával, mely családomban több idült fagyagnak gyorsan véget vetett, daczára valamennyi ugynevezett egyetemes szer iránti bizalmatlanságomnak, elhatároztam magam-at az ön vértisztító labdacsihoz folya-modni, hogy ezen apró golyóbsók segítségével megstromoljam sok évi aranyeres bántalmam. Egyáltalában nem restelem önnek bevallani, miszerint régi bajom 4 heti haszná-lat után egész tökéletesen megszűnt, s én ezen labdacokat ismerőseim körében a leg-buzgóbban ajánlom. Az ellen nincs semmi-ellenvetésem, ha ön ezen soraimat, jöllehet névalírás nélkül nyilvánosság elé öhajtja bo-csátani. Mély t. Bécs, 1881 febr. 20. C. v. T.

Gyermek több születik Magyarországon, mint bárhol másutt; de ezekből azután annyi hal meg kisdedkorában, hogy e tekintetben csak a muszka lehet vetélytársunk. Más országban 20—30 év kell arra, hogy a nemzeti létszám megkétszereződjék: nekünk a mostani haláló-zási arány szerint 100—120.

Ime az egyik különlegessége a magyar nép-nek a kisdedek megóvása kérdésével szemben. A másik a magyar gyermek eleven természete. Sokszor elnéztem a román, tót vagy sváb gyerme-keket; óráig élil ott tétlenül a szülői ház kapu-sarkánál: a magyar gyermek vére elevenebb; annak mindig dolgozni kell valamit, — ha nem jót, hát rosszat. Vesszöből paripát készít magá-nak, ostorral csatogtat, kövel dobál, verekedik, gyufával játszik; — szóval soha sem nyugzik. Kisebb folyóba hány esik bele, — csak a jó Isten számítja; de hogy e nyáron gyufával játszó 2—6 éves gyermekek egy félmilliónyi közvagyon-t semmisítettek meg, az bizonyos. E pénzzel 5000 község nyári menedékházát lehetett volna el-látni.

Ez a mi második specialitásunk, melyen a kisdedővásnak kell segítenie. Van még egy harmadik specialitásunk is: az ország népének többnyelvűsége. Korábbi száza-dokban a különböző nemzetiségi fajoknak leg-alább értelmisége megérthette egymást; ott volt közvetítőül a latin nyelv, melynek helyét ma a magyar államnyelvnek kell elfoglalnia. Nem azért, hogy megsemmisítse az illetők anyanyel-vét — mert ez képtelenség, — hanem, hogy erős kapcsolatot képezzen a hazafiak között egymás meg-értése által.

GRÓF BRUNSWICK TERÉZIA.

AZ ELSŐ MAGYAR ÓVÓ-KÉPZŐ INTÉZET TOLNÁN.

A VALERO-UTCZAI ÓVÓ-KÉPZŐ INTÉZET BUDAPESTEN.

egyesületet" és már 1875-ben egyesítettük azt a régi terjesztő egyesülettel.

1877-ben január 21-én pedig már a szegény-háztári új intézetet szenteltük föl; míg most, nem épen 10 év múlva, az épületet több mint két akkora építettük ki.

A képzőintézet növendékeinek száma Tolnán 3—4 volt, kik többnyire csak kölcsön-szegélyben részesültek; a Valero-utczában már fölemelkedett a létszám ritkán a 20-ig; ma a bennlakó nevédek száma 60; a bejáróké ugyanannyi. 1873. óta egy árvaházunk is van 3—6 éves gyermekek számára és 30 ágyra. A régi tanfolyamok egy évet volt; ma két éves. A bennlakó növendékek és árva ingyen teljes ellátásban részesülnek.

Ma ekkora terjedelmű intézetet e célra nem lehet Európában.

Az eszme külső elterjedése a központot nem követte teljes arányban.

Annak dacára, hogy az egyesület a terjesztésnek minden eszközt alkalmazta; maig mégis csak 500 és néhány rendes óvóintézet és 100 egynéhány menedékház van az országban. Ezek is többnyire városokban; pedig falun van az óvásra legtöbb szükség; minél szegényebb a nép, annál jobban elhanyagolja gyermekét.

2000 rendes kisdédovás intézet elég lesz Magyarország; és ezt a számot a jövő félszázad el is éri; de menedékház legalább is annyi kellene, a hány község van az országban.

Ezek föllállítását magoktól a kisebb községektől a legszerényebb alakban is használna várjuk, mert azok erre sem szellemi, sem anyagi erővel nem rendelkeznek; de nem eszközölheti ezt a társadalmi központ, vagy a központi kormánysem, mely egyenként a községeket föl nem keresheti.

Egyetlen közeg látszik erre a szép nemzetmentő munkára alkalmasnak, mely kötelességszerűleg is hivatva van rá: a községek fölött közvetlen álló hatóság: — a megye.

Meg is fogja ezt tenni; és ha megette: régi szép neve helyett: "az alkotmány védbástyája", egy sokkal szobott fog elnyerni: "a nemzet felé né megmentője." P. SZATHMÁRY KÁROLY.

A KISDÉDOVÓ-EGYESÜLET MULTJA ÉS JELENE.

P. Szathmáry Károly ünnepi beszédeből.

Gr. Brunsvich Teréz 1828-ban június 1-jén Budán a Krisztinavárosban megnyitotta saját telkén első "anygakertjét" egyidejűleg a belga és svájci első óvodákkal, alig támogatva más, mint a magas szellemű József nádorné, Mária Dorotya főhercegnő ügyeszetére által; és miután már Magyarországon számos óvodát létesített, ugyanúgy hozta létre 1830-ban az első bécsi és 1834-ben a bajor királyné egyenes felhívására az első bajor óvodát Augsburgban.

központját okvetlenül fel kell lendíteni, ha a nagyfontosságú eszmének országsgazerte teljes érveit akarunk megszerezni.

Igy hoztuk létre 1873-ban január 26-án az "ország. kisdédovó egyesület", melynek Pest-megyey nagytérében megtartott alakuló ülése a fővárosnak csaknem mindazon egyénét egyesítette, kik közügyek iránt érdeklődni szoktak. Az így alakult egyesület elnökségére a főváros legjelesebb hölgyeit nyerte meg és ezek között főleg Tisza Kálmáné, szül. gróf Degenfeld Flonás és gróf Szapáry Gyuláné, szül. gróf Fesztetics Karolint kiknek ügyeszetére emelte első sorban a közhasznú intézményt oda, hol azt jelenleg látjuk.

Az ország. kisdédovó egyesület azonnal képzőintézetet állított föl; még pedig két éves tanfolyammal; de lépéseket tett arra nézve is, hogy a régi terjesztő egyesülettel összekötését eszközljön és ezáltal az erők szétforgásolását meggátolja.

Az egyesülés már 1875-ben létrejött és a Tisza Kálmáné és Ürményi József elnöklété alatt megalakult "országos kisdédovó egyesületnek" első gondja volt egy alkalmas képzőintézet épület emelése, mely a főváros által ajándékozott telkeken már 1876-ban felépült és 1877-ben január 21-én királyunk és királynénk jelenlétében fel is lón avatva. (Az ekként megszállt egyesület első nőelnökének, Tisza Kálmánénak az egyesület érdekében kifejtett buzgó tevékenységét ekkor ismertette tüzetesebben a "Vasárnapi Ujság" 1887. évi 6-ik számában.)

Ez épületben, melynek fölépítéséhez a kormány is tetemes összeggel járult, helyezte el az egyesület bennlakással összekötött képzőintézetét 30 bennlakó óvodára és ugyanannyi árva kisdédovó, kiket az 1873-ban dúlt koleragály alkalmával a főváros és vidék árváiból szedett össze, és az intézet közvetlen felügyeletét egyik buzgó elnöknőjére, Kralovánky Istvánnéra bízta.

Időközben a kisdédovás elterjesztése és az egyesületi vagyon gyarapítására mindent elkövetett az egyesület; röpíratokat bocsátott ki több ezer példányban; fölhívásokat intézett hatóságokhoz, nagybirtokosokhoz és egyesületekhez; ezenkívül titkárt, sőt másokat is útra indított az országban, hogy a legbiztosabb sikert személyes érintkezés által, az intézményt minél nagyobb körben elterjesztse.

Ennek lehet köszönni, hogy ma már a rendes óvóintézetek száma az 500-at, a menedékházaké pedig a 100-at jóval meghaladja. Legújabbank pedig már hét megye határozta el, hogy legalább menedékházat minden községben állítani fog, és ezen szükséglet követelése, hogy a képzőintézet is a mostani terjedelemtől építettessék ki, mely ma már 60 óvjelölöt képes befogni árvaházán kívül.

A vagyoni viszonyok emelkedését Ő Felsegeik a király és királyné pártfogásán és kegyes alapítványain, ajánldékozásán, a kormány hathatós támogatásán, különösen Tréfórt Ágoston vallás-és közoktatásügyi miniszter ügyeszetén kívül, főleg egyesületünk nőelnökei, Tisza Kálmáné, gróf Szapáry Gyuláné, Kralovánky Istvánné és Apáthy Istvánné, pénztárnokaink: Pilszanovics József és Csávossy Béla urak, különösen pedig az egyesület lelkes hölgyeinek köszönhetjük, kik a társadalom minden eszközt megragadták, hogy az intézményt jelen virágzására emeljék. A képzőintézet szellemi gyarapodása az igazgató minitávjá és tanári karának érdeme. Az intézet egészségügyét dr. Schermann Adolf ellenőrzi.

Kérdhetné valaki: méltó-e a magyar kisdédovás kérdése Magyarország minden politikai és társadalmi tényezőjének érdeklődésére?

Teljes meggyőződésünkkel mondhatjuk, hogy nagyon is méltó.

Mert utóbbi hivatalos statisztikai kimutatásaink meggyőztek arról, hogy bár Magyarország földén a születési számárány egyike a legkedvezőbbeknek Európában: ezzel szemben a gyermekek fele elpusztul, mielőtt a 6 éves korig elérné;

— ugyancsak statisztikai táblázatok alapján tudjuk, hogy a halandóság nem a csecsemőkre, hanem főként a 2—6 éves gyermekekre esik; tehát csak a szülői gondviselékenység eredménye lehet; e szomorú halálhőzi arány miatt nemzetünk szaporodása minden más európai néppel szemben négyszeresen hátramarad, és e miatt: — nem számíthat helyzetét és multját megillető politikai fontosságra;

— csekély létszáma miatt nem adhat a hazai iparnak megfelelő számú gyégné;

— a nemzet felét sirba döntő közöny miatt

kevesebb honvédelmi ereje; a gondviselenség miatt megbéngült gyermekek, nem hogy védelmére, hasznára, sőt terhére válnak az államnak és községnek;

— a magokra hagyott, vagy épen bezárt gyermek gyufajátékából eredő tüzesély, csak ez év nyarán fel milliónál nagyobb értékű vagyont emésztett fel;

— s végre, mi legfőbb, az elhagyott kis gyermekek kész szakmányai az erkölcsi romlásnak és műveletlenségnek, holott a megóvottak alapját képeznek egy újabb műveltető korszaknak, s eszkezei az államnyelv elterjesztésének.

Ezek szerint mi lehet a magyar kisdédovás jövője, eszményképe?

Az, hogy a mennyire emberileg lehetséges Magyarország földén gondviselenség miatt egyetlen gyermek se pusztuljon el, és hogy ez eszményt, ha teljesen el nem érjük is, okvetlenül meg fogjuk közelíteni, arról biztosítanak királyunknak a nemzet tanusított atyai gondja és szeretete, s kormányunknak, hatóságainknak és az egész magyar társadalomnak az így iránt feltámadt meleg érdeklődése, melyekre már bizvást számíthat nemzeti életünknek ez a rendkívüli fontosságú érdeke.

HALOTTAK ESTÉJE.

Lobognak a lángok künn a temetőben:

Kiárad a fényök nagy messzire, bőven... .

Óh, mennyi a pompa, óh, mennyi a czifra,

A dőre hiváló elönti a sírra.

A szive nem érez s érzést vele játszat: —

Emléke hazugság, szeretete látszat;

A mély kegyeletnek nem tüntet a gyászra,

Zokogva borul le s magát megalázza.

Óh, fáj ez a hűhó! . . . Jobb lesz nekem itthon:

Meggyújtanék mécsém-, viraszti títkon;

Hadd áldozom én is: a láng ime pattog;

Megpendül a húr is, de víg dala csattog,

Sok drága halottam, búzásom ezennel:

Köszöntelek áldó emlékezetemmel!

Nem gondolkodom mártok soha többé:

Órok feledésnek sírui möh fod bé!

Isten veled, óh hát, te marcóna Bánat!

Váljunk el örökre, nem sírok utánád!

Hányszor menekültem víg körbe előled,

Föllelled azonnal, s jó kedvem' előléd . . .

Csapong vala tréfa, a víz kavarogván,

Mellém települtsz te egyszerre morogván:

Szemem borulóban s a könyge kiperdül —

Reszketve kihullt a pohár a kezemből!

S távoz vele végkép, te léha Lemondás,

Legyen, ki kövessen, legyen a bolond más!

Ríngattak, öleltek s réám borulának!

Tándéri remények, rézkes arany-álmask;

Dúsan fakadoztak, nőtőten növekedtek:

Miként buja bokrok, lelkekben a tervek.

De meg nem ígéztek — teremteni, tenni!

S mint pára eloszlott, elszállt valamennyi!

Isten veled is már, Közöny, te idétlen,

Miattad légezer henyével henyémet!

Mint völgyi kis érnek virágtalan ágyban,

Csak úgy folya éltem, még dalra se vágytam.

S ha jó vala Múzám, édes mosolyával:

Kínálgatta csókkal, karoligata által;

Kitértem előle: "Ah, hagyja kisaszony,

Hiszen maga is nő, ne is esalogasson!" . . .

Most jótag élek s elbúvó az élet:

Minden csupa sugár, az árny tovaszáledt;

Vérem tüze lobban: sodornak az álomok,

Megzendül a kobzom: alkotni sovágok! . . .

Oh, röpke Reményesség, boldog, kire rászállsz,

Tekinteted ihlet, harnak-kezed áldás,

Beszéded oly édes, minden szava sugall: —

Biztass, koszorúzz meg szép zöld koszorúdál!

S Hitnek, Szerelmnek tündéri, követlek!

Oh, ifjú örököm, a kit ti vezettek!

A merre csak indul, virágos az útja.

Könnyen, mosolyogva, röpönnve befutja . . .

Olejeket által, csókoljátok össze.

Ajkam, szemem' arcom' esők árja fűrössze.

A kit ti vezettek, már távozól élve: —

Nem, nem halok én meg, úgy szállok az égbé!

SZÉCHY KÁROLY.

UTAZÁS ISMERETLEN ÁLLOMÁS FELÉ.

III. rész. — Az olmitói várforgóságban.

XV. Csehországi társaink.

A fiatal cseh Tucsek Károly bámulatos előmenetelét a magyar nyelvben akkor itélhetem meg legjobban, mikor az 1853-ik év elején némileg javultán a kórházból visszakerült. Köszönettel adta vissza, a mit magával vitt, de máshová szállásolták el, s így csak olyan órákban találkoztunk ezental, melyeket minden egyébre inkább szeretünk fordítani, mintsem tanulásra. Ekkor már magyar lapokat kért, vegyest a Szilágyi Ferenc szerkesztette politikai napilapot és a Pákh Albert "Szépirodalmi Lapok" című folyóiratát, melyből az első 16 számot még beeresztették, de a folytatását már tiltották.

Tucsek sikerei a magyar nyelv tanulásában vágyat gerjesztettek hasonlóira egy másik cseh úri emberben, ki angolul, francziul már tudott s mint gyakorló fiatal ügyvéd vett részt a csehországi s különösen a prágai dolgokban. Szladkovszky Ferencnek hitták a tehetséges és férfias, némileg stoikus jellemű, erős akaratú urat, kit lengyel származású és lengyeles neve daczára méltán a kemény koponyájú csehek sorába lehetett számítani. Hatalmas pártfogói minden követ megmozdítottak szabadon bocsátása érdekében. 1854-nek elején még Münchenben is folyamodtak az uralkodó arájához közbenjárásért. De azt nyerték válaszul, hogy ő fenségének szigorú elve nem avatkozni politikába. Így leszorulván a közeli szabadulás reményéről, komoly időtöltésről kezdett gondolkodni, s Pados Jánost kérte fel kalauzál a magyar nyelv tanulásához, a miiben nem volt semmi akadály, mert egy szobában laktak, s Pados barátunk, ki akkor Montesquieu "L'esprit des lois" című klasszikus művének fordításán fáradozék, szórakoztató foglalkozásul, szívesen hajlott a kérésre, s bevezette a magyar nyelv csarnokába. Szegény Tucseknek a sors csak rövid időt adott haladékot, hogy magát a magyar nyelvben még tovább képzehesse. Vért kezdett köpni, vissza kellett mennie a kórházba, hol rohamos tüdővészben fejezte be oly sokat ígért életét.

Szladkovszky lassabban, rendzereesebben haladt. Midőn Padost hazakeresztették, én kerültem vele egy szobába, s élvezet volt vele a magyar nyelv physiologiai sajátosságairól hol értekezni, hol vitatkozni. Szladkovszky is súlyos beteg lett, s több ízben volt kénytelen a kórházba vitetni magát, mégis újra erőből jutott. Egy időben az a hőbortja támadt, hogy nem fog más enni, mint főtt aszalt szilvát és kevés zsemlyét. De midőn ezt cseh szilvássággal hetekig folytatta, annyira elgyengült, hogy azca halálszint váltott, leroskadtt, s újra ki kellett mennie a kórházba "borjubust enni", ez lévén ott télen-nyáron a fő eledel, a borjubus elkészítésének minden lehetséges alakjaiban. Mikor mi haza széleltünk, ő már jó erőben volt s Tóth Laccival még ott maradtak s azzal folytatták a magyar nyelv tanulmányozását. Mikor azután előbb Tóth Lacci haza jött, de nem sokára a többi csehekkel Szladkovszky is visszakerült Prágába, a magyar nyelv alapos ismeretének és a magyarországi viszonyokról a velünk való társalgásból merített tájékozottságának jól használt vette. Félreterete az ügyvédi oklevelet s hamar lett keresett munkatársa az u. n. ifjú csehek elveit fejtegető és terjesztő hirlapoknak. A magyarországi dolgokról szava, mint a legjobban értesült, legtöbbet nyomott és gyakran döntött. Ő különösen a velünk való szövetségnek volt szószólója, s midőn a hatvanas évek közepé táján az ifjú csehek hajlandók lettek, a mint akkor mondták: "bemenni a Reichsráthba", Szladkovszky személyesen lejött Budapestre s vezérferfiaink nézeteiről saját puhatolódzásai nyomán kívánt hítelek értesülést szerzeni. Felkérészt magányomban engem is a budai várban. Ő azt hitte, ha a csekekkel együtt a magyarok is bemennek a Reichsráthba, a két nemzet szövettelve mindent létesíthetne a monarchiában, a mia század szellemében az összes monarchia népeinek boldogulására szükségesnek vagy hasznosnak mutatkozónak. Én e részen ismérven a közhangulat irányát, csak annyit mondtam, hogy magyar ember, mint polgártársainak képviselője, más, mint magyar országgyűlésben nem fog részt venni. É tekintetben Tóth Laccival barátunknak nyomtatásban is megjelent nyilatkozata, melyet akkor bocsátott közre, midőn Erdély valamelyik kerülete fel

akarta küldeni, mint képviselőjét, a bécsi Reichsráthba, szórol-szóra fejezte ki a magyar nemzet nézetét az akkor tervbe vett közös parlamentről.

Szladkovszky mellett, ki már nem él, s kit, míg él, saját nemzete részéről sok családért, a cseh közügyekben, egy a sajtó segítségével, mint a tartománygyűlés pádjain egy ideig eléggé hangos szerepet játszott a kéteshírű Szabina is, ki szintén konyított valamit a magyar nyelvhez és állapotaink ismeretével is szeretett kérkedni. Az Olmitüben eltöltött pár évi várforgóság neki is hágcsoúl szolgált polgártársai képzeletében, mind addig, míg ki nem tünt, hogy önéreklédnél se magasabbat, se szentebbet nem ismer.

A többi cseh fogolytársról nem sok mondani való maradt emlékekben. Korábbi életükben nagyobb részt mezei gazdák vagy iparosok voltak, kik véletlenül open a hatalom kivetete hálába kerültek. Wachocs és fiatal társa azáltal tündek ki, hogy honfitársaik minden szükségletéről gondoskodtak. Szladkovszkyért készek lettek volna, mint mondani szokás, tűzbe menni, s mind a ketten életrevaló épesztü, éplekük, a mellett jó iskolán keresztül ment ferfasodó korban lévén, kiszabadultok után, mint Szladkovszky beszéle, az egyik Szerbiában jutott előkelő álláshoz, a másik a sziheziai vasutaknál vitte fel elég magas pozra. A csehek egyikét Breichá-nak hitták; már korosabb ember létere, nem sok vizet zavart, s arról lett ismeretes, hogy erős burnótfogyasztó lévén, akár kijöttünk celláinkból, akár visszacsompoloyogtunk, ő ott állt a folyosó könyökénél s jó napot, vagy jó éjt kívánással mindenkit megkínált kétfele burnóttal, jó illatú sárgával, s még külön illatú feketével. Mesterségére jó módú molnárt volt Prága szomszédsgágában.

Molnárt volt a nálánál jóval fiatalabb, erős testalkatú és egészséges ábrázatu Muzsik nevű társa is. Dohánynak, sörnek kiférasztatlan fogyasztója. Különbön esendes ember, ki valahányszor szabadulásiáról folyt a beszéd, türellemmel hallgatta végig az ábrándokat. Ha kérdezték, ő mit fog kezdeni? azt felelte, hogy pénzre teszi amit hazajövet még magának fog mondatni s azonnal átköltözik Amerikába. Hiába mondták neki, hogy ha ez a szándéka, talán még is csak jó volna már most angolul tanulnia, de ő tanulásihallani sem akart.

Molnárt volt a cseh társak szeméióra is, az öreg Neumann József. Ez nem bántódot semmin. "Ugy kellett mindennek történnie, a mint történt," szokta mondani élvezettel szippantva egyet kerek szelenczejéből. "Császárak, miniszterek, Windschgrützek és porkolábok mind csak bábuk; egy magasabb hatalom ríngátja őket láthatlan sodronyszálakkal a hová néki tetszik, s ilyen ríngatott bábuk vagyunk mi is." De ha a jó molnárt nem bántódot semmin, nem is tervezett semmit. "Jak bude, tak bude": "a hogy lesz úgy lesz" volt szavajárása s ezt annyi nembánomszággal ejtette, mely véget vetett minden további okoskodásnak.

Minthogy cseh társainkról van szó, még egy férfúróll kell itt megemlékezni, ki szintén cseh ember volt ugyan, de nem az eddig leírtak csoportjából. A neve dr. Zimmer. Keresztnevet ennek sem tudom. Orvostudor létere 1848 előtt egy főuri cseh családál mint házi és egyuttal mint uradalmi orvos ólt s annyira kintit magasabb rendű tulajdonai és műveltsége által, hogy 1848-ban elküldtük követül vagy képviselőül Schuselka Ferenczel és nem tudom hány mással Ausztria részéről a frankfurti parlamentbe. Mozgalmasabb valamit a frankfurti akkori parlamentnél képzelnél sem lehet. A nézetek, vélemények és vágyak elágazása akkora volt, hogy lábra kapott a mondas: a hol két német eszmet cserél egymással, okvetlen háromfelé mennek szét. Mikor azután 1849-ben Ausztria, tiltakozva a frankfurti parlament további működése ellen, haza parancsolta a maga képviselőit, Zimmer nem fogadótt szót, hanem tovább is ott maradt, sőt mikor Vogt indítványára a még együtt maradt képviselők Stuttgartba tettek át a biradalmi gyűlést, Zimmer oda is velék ment s kitartott velök a végfelooszlásig. Akkor azután úgy érezte magát, mint a hal a szárazon. Amerikára gondolt, de otthon nem csak családja várt, hanem mátkája is. A főuri család, mely nem régen még orvosi teendőket végzett, igen nagylelkűen viselte magát irányában, s állását csak ideiglenesen helyettesítette mással. Mátkája, noha szívszorongva várta haza, még is hűségesen értesítette őt a veszélyről, mely otthon

BRUCK MIKSA. LÓVERSENYEN.

MARGITAY TIBOR. A JÓ PARTIE.

BIHARI SÁNDOR. «A HOL NINCS, OTT NE KERESS.»

SKUTECZKY DÖME. A KIVÁNCSIÁK.

VASTAGH GYÖRGY. GYERMEKSOFORT-ARCZKÉP.

VASTAGH GYÖRGY. NŐI ARCZKÉP.

VAJDA ZSIGMOND. P. TYA TRIBÜN.

KI MNACH LÁSZLÓ. KÉT TESTVÉR.

KOMLÓSSY EDE. GENRE-KÉP.

SCHIKEDANZ ALBERT. A MÁTYÁS-TEMPLOM BUDÁN.

SKUTECZKY DÖME. A BESZTERCEBÁN YAI RÉZHÁMORBÓL.

TORNAI GYULA. ATELIER-TITKOK.

pillantva meg maga előtt, a kit más alkalmatossággal nem egyszer látott már utazni.

— Készen állnak a lovak? — kérdi Miklós csár.

— Igenis, császári felség, — hebegte a megrémült állomásfőnök.

— Mennydörgettél! Nem látod, micsoda név van írva a nyílt levelebe? — szólott bosszusan és odébb állt.

Mint hogy a berlini utazás, tekintve a gyöngéd atyafiságos érzelmeket, nagyon gyakori volt, Miklós csár lassankint nem csak az utbaeső állomásfőnököket, hanem a postakocsisokat is megismerte, sőt némelyikkel olykor-olykor szóba is állt. Különösen egy János nevű vén lengyel kocsis nyerte meg tetszését, a kinek hogylétéről tudakozódni soha el nem mulasztotta. Az öreg János nagyon őszinte feleleteket adott, misze töröve vele, hogy éppen a lengyel felkelés leverője az, a kinek jól odamondogat. Viszont a csár éppen ezt a nyers őszinteséget kedvelte meg az öregben.

Egy ízben ismét tréfálkozni kezd a csár az öreg Jánossal, a ki ezuttal csak immel-ámmal felelt, mint egy érettni akarva, hogy rosszkedvű és hogy oka is van rá. A csár rögtön észrevette ezt. Az állomásra érkezvén, megkérdezte az öreget, vajjon nem érte-e valami csapás? János levette sapkáját és ötlött-hatolt.

— No csak bátran, ki vele! — biztatta a csár a vén lengyelt.

— Felséges urnak tetszett megfösvényedni; — szólalt meg naivan az öreg kocsis, és előadta szive bánatát, hogy míg ennekelőtte a csárt vivő fogat kocsisa egy-egy aranyat, fullajtárja egy-egy rubelt kapott borralalól, most a kocsisnak egy rubellel, a fullajtárnak pedig negyedrubblel szurják ki a szemét.

— Miért van ez így? — szólott a csár udvarmesteréhez, Orlov grófhoz fordulva, kinek meghagyta, hogy rögtön nézzen a dolog után és neki jelentést tegyen.

Orlov csakhamar rájött, hogy az

uralkodó főkomornyikja, kiben ura olyan nagyon megbízott, szenvedélyesen szerető a pénzt, a kocsisoknak borralalól szánt összeg legnagyobb részét magának adta borralalónak s a postakocsisokat csak úgy tessék-lássék elégitte ki. Orlov azonnal értesíté erről a csárt.

— Gazember! — kiáltá Miklós csár az előtte térdre hullt bűnösre; felrugta lábával, rögtön csendőfedeztet alá tette és a helyszínéről Szibériába vitette.

Más alkalommal egy szakasz katonát ért utól, kiket igen fiatal tisztecske vezetett. A katonák szépen és a legnagyobb rendben haladtak, mi nagyon megtetszett a csárnak, ki beérvén őket, nyájasan viszonzta tisztelgésüket. A következő állomáson éppen ebédnél ült a csár, mikor ismét megpillantja az említett szakasz katonát, mely ép akkor ért oda. A csár magához hivatja a tisztecskét. Fiatal hadnagyocska volt ez, ugyszólván még gyermek, kit Miklós csár tekintete egészen kihozott a sodrából. A csár kegyesen tudakozódott a hadnagy viszonyai, családi állapota felől s végül meghívta asztalához ebédre. A neki bátorodott hadnagy lassan-lassan nemcsak hatalmas étvágygyal falatozni, hanem bizalmas beszélgetésbe ereszkedni is kezdett. Elmondotta legfőbb urának, hogy minő az élet abban a vidéki városban, a melyben él, sőt azt is közlé, hogy beleszeretett az odavaló pénztárnok csodaszép szöke lányába, de az a baj, hogy van ő neki egy barna kedvese is, a ki rendkívül feltékeny a szökere.

Bucsuázor a csár kezét nyújtott a hadnagnak, följegyeztette nevét és állását és alig pár hét múlva már a testőrséghez jutott a fiatal hadnagy. Mikor aztán a csár szemé elé került, ez legottan felismerte őt és enyelegve kérdezé:

— Nos hát, mit irogat most a te kedvesed? és mivel tölti idejét feltékeny versenytársa?

Oroszból Cs—y—ó.

PACZKA FERENCZ. ARCZKÉP.

GYÖRÖK L. ZAMOSCE.

KARCSAT LAJOS. A FÖSVÉNY.

AZ ORSZ. M. KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT ŐSI KIÁLLÍTÁSÁNAK II. SZOROZATÁBÓL.

NÉGY HALOTT.

Tanárky Gedeon.

1815—1887.

Tudományos és politikai életünk érzékeny veszteséget szenvedett ama férfi halálában, kinek neve e sorok fölött áll. Tevékeny részese volt ifju korától kezdve a nemzet kulturális mozgalmainak, mint író és politikus előkelő helyet vi-vott ki magának jelesek között s mint a közoktatás-ügy élén álló miniszterium államtitkárja törhetetlen munkássága, ritka buzgalma s alantasi iránti jóindulata által tette maradandóvá emlékezetét.

Ki volt Tanárky Gedeon? azt nem szükséges részletesen fejtegetnünk e lap hasábjain, mely nem egy ízben emlékezett meg róla, tüzetesen ismertetvén élete pályáját, hasznos tevékenységét. Elég ezen szomorú alkalomból röviden rámutatnunk életének nevezetesebb mozzanataira.

Tanárky Gedeon 1815. október 26-án született Nagy-Körösi, hol atyja mint tekintélyes orvos tudós élt. Tizenhat éves koráig szülőföldön tanult, ekkor a bölcsészeti tanfolyamra Pestre jött s itt az egyetemen a jogot is elvégezvén,

Az elnyomatás idejében az iskolai és egyházi ügyek terén érvényesíté tehetőségét. Hogy a lyceumból főgimnáziummá alakult nagykörös tanintézetnek az időben oly nagy hírű tanári kara lett, melynek tagjai: Arany János, Szász Károly, Szilágyi Sándor, Tomory Apasztáz, Mentovich Ferencz, Losonezy László, stb. ez alföldi városunkat egész kis magyar Athénévé tette, abban Tanárkynak volt a legnagyobb érdeme. Ezek az évek ő rá nézve is a tanulmányok s előkészülés éve volt. A mi időt saját szép gazdagságának rendben tartása s a városi és egyházi ügyekben való részvétele engedett neki, azt ő arra fordította, hogy készült a jövőre. Széles látókör, erős judiciuma és gyors felfogása volt. Sokat olvasott s e közben nyert impressióiról szeretett beszélgetni. Egyáltalában nem készült írónak, hanem mintha előérzete sugta volna, készült államférfinnak. Gazdag és választékos könyvtárát folyton gyarapítá s újabb-újabb olvasmányokkal szélesíté eszméi látókörét.

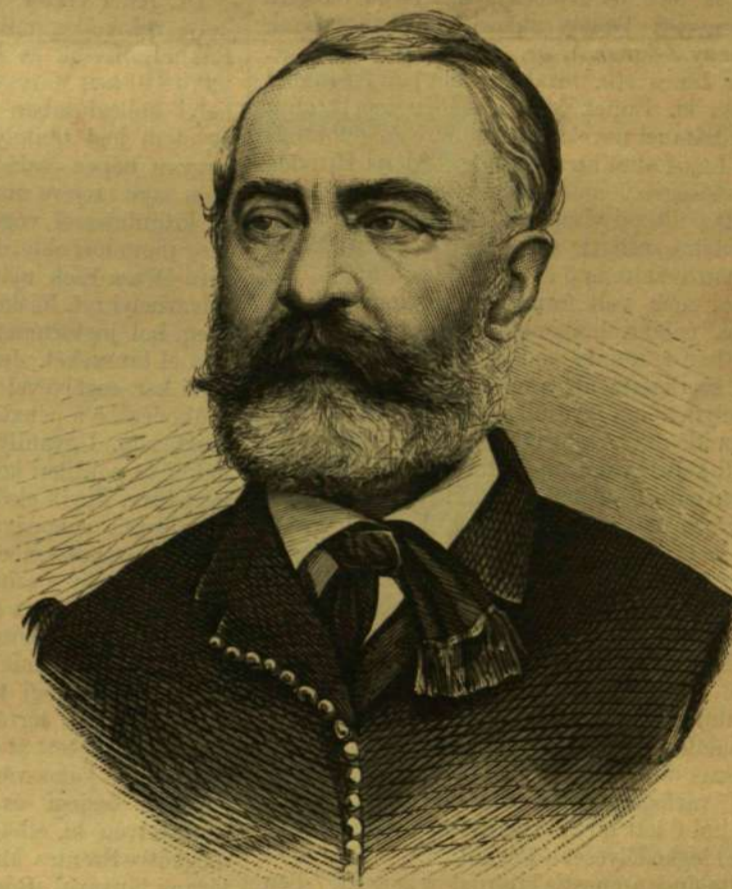
Igy találta az 1861-iki év, midőn szülővárosa ismét képviselőjének, Pestmegye pedig főjegyzőjének választotta. Ezen az országgyűlésen az u. n. határozati párthoz tartozott s emlékezetes beszédet mondott a nemzet jogai mellett. Az ország-

elhatározással tért vissza Nagy-Körösi, hogy gazdálkodjék, az irodalomnak szenteli hátralevő életét. Volt képviselő-társainak bucsuzásakor azt mondá: «Itt már elmondtam utolsó szavamat, de az akadémiában lesz még szavam.» Különösen a történelem felé vonzótták hajlamai s a történelmi társulatnak egyik legbuzgóbb választmányi tagja, üléseinek szorgalmas látogatója, többször elnöke volt. Nincs benne kétség, hogy ha a gondviselés hosszabbra nyújtja élete fonálát, nagybecsű dolgozatokkal gyarapíthatta volna történelmi s államtudományi irodalmunkat. Alapos előkészületei valának hozzá s dacára 72 évének töretlen egészsége és friss életkedve, mely még számos évvel biztatott.

Csak e hó elején, midőn birtokairól a fővárosba visszatért, kezdett gyöngélni. Jelentélen bajnak tartók betegségét, melyből az erős szervezett ember könnyen kilábolhat. Fájdalom, a remény hiú vala. E hó 22-ről 23-ára szülő éjjel szélhűdés érte tüdejét s rövid szenvedés után kioltá életét. Halalos ágját neje, három leánya: Julia, Hilda, Alice és orvos tudós fia, Árpád vették körül, nagyobbik fia, Béla, mint a Mollinár-vezred főhadnagya távol volt szolgálaton s csak táviratilag értesíthették a szomorú csapásról.

OCSVAI FERENCZ.

TANÁRKY GEDEON.

patvarista lett Földváry Gábor pestmegyei alispán mellett, aztán jurátus gr. Somssich Pongrácz királyi személynökkél, aztán titkár Lónyay János királyi biztossal és gyakornok Hubay József nagy hírű ügyvéd irodájában.

A politikai és jogi dolgokban tehát bőséges alkalma nyílt gyarapítani ismereteit ily jeles férfiak mellett; ő azonban más irányban is képezni igyekezett magát s midőn még egész fiatal korában Erdélyt beutazta, a Helmecci «Társalkodójában» megjelent uti czikkje élénk hatást tettek. A pozsonyi országgyűlésről is, hol mint a «távollevők követő» foglalt helyet, magvas tudósításokat írt, melyek akkor a hírlapi közléseket pótolták.

Midőn 1841-ben Nagy-Körösi került, szülővárosa főjegyzőjének választotta a kitünőtollu és nagy képzettségű fiatal embert, ki a hazában, Ausztriában, Olaszországban tett utazásaival s történelmi és politikai tanulmányokkal folyton gazdagítá ismereteit. 1848-ban ő lett szülővárosának első választott képviselője. A szabad eszmék és nemzeti haladásnak levén lelkes híve, a szabadságharc idejében is szilárdan megállotta helyét s a debreczeni parlamenthez is mind végig kitartott. Ezért haditörvényszék elé is állították s több évig kemény rendőri felügyelet alatt élt Nagy-Körösi, hol 1852-ben nőt vett Báthory Gábor ref. püspök leányát, Máriát.

gyűlés fölösztatása után a nagykörös ref. egyház főgondnokává, az iskolaszék elnökévé, az egyházkerület tanácsbírójává nevezte ki. A mellett élen állott a jó irányú társadalmi mozgalmaknak s elnöke volt a kaszinónak is.

1865-ben adta ki széles látókörrel és éles ítélőtehetséggel tanuskodó könyvét «Magyarország helyzetéről az európai államszerkezetben», melyért az akadémia taggává választotta. Ez után egy másik nagy szellemi munkába fogott bele, mely Magyarország pénzügyeit volt tárgyalandó a Habsburg királyok alatt. De csak a bevezetéssel készült el, mely egyuttal akadémiai székfoglalója is volt. Tovább e művet nem folytathatta, mert br. Eötvös József vallás- és közoktatásügyi miniszter meghívta államtitkárjának s ekkor hivatalos teendői vették igénybe idejét.

Irodalmi foglalkozása, melynek maradandó nyomai vannak a «Pesti Napló»-ban, a «Protestáns Egyházi és Iskolai Lapokban»-ban és Pestmegyei arkhivumában, állami hivatalba lépésével megszűnt. Annál buzgóbban teljesíté államtitkári fontos teendőit csaknem husz éven át, ez év nyáreléjéig, mely idő alatt a képviselőháznak is mindig tagja volt.

Bucsuat vevén hivatalától és képviselői állásától, — amattól azzal a szép tettel, hogy ezerforintos alapítványt tett a közoktatási társaság szegény beteg hivatalnokai számára — azzal az

Halála őszinte fájdalmat keltett nagyszámú tisztelőinek széles körében. A közoktatásügyi miniszterium, az akadémia, a budavári kaszinó, melynek elnöke volt, gyászlobogókat tűztek ki s közéletünk kitünőségei nagy számmal siettek leróni a végtisztesség kegyeletes adóját, annak a férfinak a koporsójához, ki arra egy hasznosan eltöltött tevékeny, példás élettel tette magát érdemessé.

Ocsvai Ferencz.

1819—87.

Ocsvai Ferencz halálhíre nem egy körben okozott fájdalmas megdöbbenést. Egykori bíró- és tanártársai, a magasabb és alsóbb körök, melyekben megfordult, megütözéssel fogadták a férfi halálát, kit még napok előtt ép testi és lelki erőben láthattak. Azok közé tartozott, kik nyerne a közelben s minél közelebből ismerjük, rokonszenzünk, tiszteletünk annyival inkább föltámad iránta.

Ocsvai Ferencz a Rákóczy-féle szabadságharcban nagy szerepet játszott Ocskay-családból származott, melynek egy ága a Szilágyságba s onnan Dobrába szakadt. Még nagyatya viselte az Ocskay nevet, melyet atya azért változtatott át, mivel gyermektársai «Ocskának» gunyolták. Ocsvait a természet pazar adományokkal ál-

dotta meg: nagy elleső és elsajátító képességen kívül költői kedéllyel és erős ítélőtehetséggel, művészi hajlamok mellett kitartó munkássággal, melyek ritkán szoktak együttjárni.

Atya válogatott cigányaitól, kik ünnepnapon a »muzsikálást« is tizték, nemcsak hűdőlmi, klárinetozni, trombitálni tanult meg, hanem azonkívül azok nyelvét is teljesen elsajátította; és még kedélyeket és érzéseket is, — például holtig szerette a piros színt. A román nyelvet is oly mértékben bírta, mint bármelyik román literatúra.

Mint kolozsvári deák folyvást elseje volt az elsőnek; a klasszikus nyelvek, mint mondani szokták, kis körében voltak; mint teológus a heber nyelvet, később a németet és franciázt is elsajátította és ennek következtében volt, hogy előbb a költészeti osztály, később a klasszikus nyelvek tanítását bízták rá; a kolozsvári ref. kollégium »bandája« sem virágozott talán soha jobban, mint mikor Ocsvai volt a »presese.« Ily minőségben ismerkedett meg nejevel, Szathmáry Bertával is, midőn a banda kijött a Szilgyba hangversenyre.

De Ocsvainak szabadságszeretete is korán nyilatkozni kezdett; résztvett a politikai, sőt művészeti demonstrációkban is, melyek miatt egy ízben közelállott a kiutasításhoz.

Ocsvai képességeit, ki előzőben fényes ügyvédi vizsgát is tett, határtalan szerénysége dacára is fölmerték Erdély akkori politikai vezérei, b. Kemény Zsigmond, gr. Teleky Domokos, gr. Bethlen János stb. bizalmukkal, barátságukkal tüntették ki. Ennek következtében lett be a Márton Sámuel neve alatt Kemény Zsigmond és Kovács Lajos által szerkesztett »Erdélyi Híradó« szerkesztőségébe, mely Mikes visszavonulása és a változott politikai viszonyok miatt már 1842-ben az ő vállaira szállott; s Úrházy, Jakab Elek társaságában vezette is ő azt egész 1848-ig.

Ocsvai nem volt forradalmi hajlamu; kedélyessége, polgári hajlama visszariadtak attól; ő 1848-ban is munkálkodott, míg mások tüntettek; ő szerkeszté azt a memorandumot Erdélyről, melynek az egyesülést kellett előkészíteni.

De az idők vihara őt is magával ragadta. 1848 ősen ki kellett vonulnia Kolozsvárról a Szilgyban honvédek állt be; Bem, ki hamar megkedvelte, tisztá nevezte ki s midőn Kolozsvárt visszavették, a »Honvéd« szerkesztésével bízta meg. Szerencsétlenségére, mint hadbíróknak kellett szerepelnie a Roth-fele politikai bűnpörben, mely Rothnak, mint magyarellenes agitátornak kivégzésével végződött, s ez volt balvégzete, mely későbbi elítélését és fogságát okozta; pedig mint tudom, határozottan ellene nyilatkozott Roth halálát ítélték.

Hosszas bujdoslása után 1853-ban elfogták s 15 évi várfogságra ítélte a jofestádti várba vitték, hol ő lett társai legkínzóbb szakácsa és egyuttal legkedélyesebb földítője.

Az általános amnestia kihirdetésekor, 1857-ben kellett volna kiszabadulnia; de ügytelenségből, vagy rossz akaratból, akkor is visszatarták; de csak pár napra, mert a felség kegyelme, melyet sógora kért ki számára, rögtön távirati elbocsátást eszközölte. Visszatartásának ürügye az volt, hogy álnév alatt bujdosott.

De a hányatás még akkor sem érte végét; Ocsvait ide s tova vetette a sors; míg végre 1861-ben lehető volt őt a kolozsvári reformatus főtanoda jogi tanszékéhez alkalmazni, hol tanártársainak és tanítványainak egyenlő szeretetét és tisztelést bírta.

1865-ben már az erdélyi gyűlésen látjuk mint Dobokamegye követét és az erdélyi fölirat szerkesztőjét, melyet a magyar országgyűlésen mint már annak jegyzője ő olvasott föl.

A jogtudományban s különösen az erdélyi urbéri és más viszonyokban tapasztalt jártassága eszközölte ki, hogy Horváth Boldizsár, ki Ocsvait rég ismerte, a legfelsőbb ítélőszék bírójává nevezte ki és ez állásában bámulatos munkásságot és szakavatottságot fejtett ki; évenként és épen a nyári hónapokban is ő végezte a legnehezebb munkát, évenként 8—900 ügydarabot végzett s különös figyelmet keltett volt a Majláth-féle pörben tanusított éles ítélőképessége.

Ez év elején elvesztette nejét s ez a különben kedélyes embert teljesen megtörte; állítólag még

° Kolozsvár visszavételkor történt az az érdekes eset, melyet Ocsvai nevére beszélt el, hogy a szállók alá rendelt hűvédekkel más fa hiányában a szállók-kerítést égették; csak reggel látta, hogy az elégettett rész épen az ő szállója kerítése volt.

akkor kérte nyugalmasztatását, mely ez év nyarán következett be a felség kitüntető elismerésével, s Ocsvai gyermekeivel visszavonult erdélyi birtokára. Meglehet, hogy a nagy munkához szokott, még erőteljes férfiúra e télségre kárhoztatott helyzet is hatott; elég, hogy gyermekei már szél-ütöttek szállták be Kolozsvárra, holnov. hó 16-án visszaadta lelkét teremtőjének és 18-án nagy érdeklődés között temették el. A ref. kollégium tanári kara, ifjúsága, a bírói kar és számtalan ismerője kísérték koporsóját az örök nyugalomra. Erdélynek nem egy politikai és közművelődési eseményén kívül, mindazok bánatos emléke füződik Ocsvaihoz, kik valaha ismerték e férfit, ki fényes tulajdonával ma már ritka egyszerűséget és végtelen szerénységet egyesített. De a fájdalom oroszlánrésze családját, melynek javára szentelte a közügyektől megmaradt összes erőit s melylyel oly végtelen szeretet fűzte össze.

P. Sz. K.

Dr. Jenei Viktor.

(1840—1887.)

Dr. Jenei Viktorban a kolozsvári tud. egyetem egyik jeles jogtanárát, az erdélyrészi ref. egyház és közélet egyik legbuzgóbb, lankadatlan tevékenységű férfját veszítette el közelebb, a kinek halálhíre széles körökben keltett mely részvétet.

Dr. Jenei Viktor, Jenei József, marosvásárhelyi ref. kollégiumi pénztárnok és neje, Zudor Rákhel, tizedik és legkisebbik gyermeke született 1810-ben Marosvásárhelyen, s a marosvásárhelyi kollégiumban tanult, majd a budapesti egyetem jogi tanfolyamát végezte és pedig, a nagyon népes család fejének halála után, egészen saját erejére utalva. Páratlan szorgalommal és kitüntetéssel végezte tanulmányait és szerző jogtudori oklevélét s korábbi tanára, a nagyírú Dózsa Elek ajánlatára 1867-ben a székelyudvarhelyi ref. főiskola jogtanárává választott meg, hol jogtörténeti magvas értekezésével foglalta el tanszékét. Jenei ifjúi erélylyel s a gondnoki kar segélyével új életet öntött a tanintézet működésébe s pénzügyei rendezésében tevékeny részt vón. Ugyanily szerepet játszott a társadalmi és politikai közélet mezején, mint a Deák-párt híve. Egyik elsőrendű tényezője volt a báró Eötvös-féle »népnevelési egyesület« udvarhelymegyei szervezésében s talán ez az egyet az egyetlen, mely e zimen jötevé működését ma is folytatja. Midőn az erdélyrészi ref. tanfolyamok Marosvásárhelyt központosították, s majd a kolozsvári jogakadémia újra szervezeten, Székely-Udvarhelyt a jogi tanfolyam megszűnt, ekkor Jenei Viktor a történelmi és irodalom tanszékére helyeztetett át Udvarhelyre, honnan aztán 1872-ben a kolozsvári újon alapított tudományegyetem ésjogi és encyklopaediai tanszékére neveztetvén ki, elhagyta Udvarhelyt, még előbb megközte Szent Márton kolozsvár-városi pénztárnok lányával. Rózával, a házassági frigyét.

Kolozsvárt új és szélesebb tevékenységi kör nyílt meg a közügyek különböző ágaiban előtte. Első sorban egyetemi tanári széke vette igénybe s kathedráján kivétel nélkül mindig oly készültéssel, a szabad előadás oly kidolgozott alkotásaival jelent meg, hogy nyomtatás alá lehetett volna előadásait bocsátani. Maga azonban e tekintetben igen szigorú bírāja volt önmagának, s bár ésjogi tankönyve évek óta egészen készen áll, minden előadási ciklus rendén újabb és újabb átdolgozás alá vette, s mint bizalmasan mondogatá: érné hagyja. Egyes jogi s különösen egyházi és politikai kérdéseket is fejtegetett folyóiratokban és a napi sajtó terén, s tiszta és erős logikájával lebilincselte olvasót, s éles polemikus erejével lefejezte ellenfeleit. Résztvett a jogakadémia és az egyetemi oktatási ügyben a közoktatásügyi miniszter által egybe-hívott enqueten s ott a jogi szakoktatás kérdésében tartott tartalmas nyilatkozatával keltett feltűnést. Ép ily buzgó tevékenységet fejtett ki felekezeteinek egyházi és iskolai ügyeiben is. Mint az erdélyi ref. egyházkerületi igazgató-tanácsnagja, a kolozsvári egyháznak jogi tanácsosa stb., ott volt mindenütt, a hol a buzgó munkálkodást a közügy a kiváló szellemi erőktől igénybe vette. Épen ily fáradhatatlan buzgalmat fejtett ki Kolozsvár törvényhatósági, társadalmi és politikai közéletében.

Kolozsvárt kifejtett társadalmi működéséből külön is föl kell említenünk a »rongyos egyet«-et, a mely név alatt szegény gyermekeket

felruházó jótékony egyletet alapított, a melynek példájára sok hasonló egylet alakult az ország különböző részeiben. A kolozsvári egylet tagjai a Jenei Viktor nevére tett újabb alapítványt kivánták e körben is megőrizni emlékét.

Sokoldalú, lankadatlan tevékenységével nem állott arányban testi ereje, mely már több, mint egy éve megrendült. Régebbi keletű szívbetegsége utóbb általános ideg-gyöngesége és izgultsága is járult s a radegudi többször használt tülerős és orvosi vezetés nélkül folytatott gyógy mód egészen kimerítet testileg-lelkileg s haza utaztában, Grácban, oly súlyos ideg-baj verte le, hogy rövid hat heti halál-vergődés után rohamos szív-szélhűdés vetett véget életének. Temetése Kolozsvárt ment vége s az azon nyilvánult közrészvét is élénk bizonyossága volt annak, mily nagyszámú volt barátai és tisztelői száma minden körben.

Báró Bánffy Ádám.

(1847—1887.)

A szamosvölgyi vasut mentén fekvő választói nagyszabású park kriptája háromszor nyílt meg nem egészen egy év alatt. A báró Bánffy-család hetven éves feje, az erdélyi közéletben egykor jelentékeny szerepet játszott Albert 1886 február 1-én hunyta le örök álomra szemét. 1887. szept. 17-én unokája, Marqu, egy kedves kis angyal esett bele a parkbeli tóba, melyből holtan hozták ki hült tetemeit. Most legújában, október 26-án az előbbinek fia, ennek atyja, Bánffy Ádám költözött el az élők sorából nem egészen 41 éves korában, kesergő özveggyet, edesanyát és kis árvát hagyva maga után.

Báró Bánffy Ádám 1847 május 12-én született, mint legidősbő fiasja a már említett Albertnek és neje, gróf Eszterházy Agnesnek, gr. Eszterházy Kálmán volt kolozsmegyei főispán és színházi intendáns, most országgyűlési képviselő nővérenek. Tanulmányait Kolozsvárt a ref. kollégiumban végezte 1865-ben. Ezután Berlinbe ment egyetemre, hol közgazdaságtant, államtudományokat hallgatott, de inkább gyakorlati irányban fejleszté szellemét, több súlyt helyezvén külföldön is az ipar és közgazdaság intézményeinek hazánkban még elhanyagolt ágai tanulmányozására, mint az egyetemi tanszéken hirdetett elméleti igazságokra. Ellenállhatatlan vágyat érzett utazásokra: 1867-ben beutazta Német és Franciaországot. Németországon beható tanulmányokat tett Münchenben, kivált Nürnbergben, melynek fejlett iparcikkei a műkedvelő egész szenvedélyt fölébreszték. Az izlés metropoljába, Párisba is elutazott gyakorlati ügyességének szép formák tanulmányozása utján fejlesztése végett. 1870-ben hazatért s megnősült, nőül vevén br. Wesselényi Marit, néhai br. Wesselényi Farkas leányát, kivel falura költözött, Választra, hol művészi és gazdasági tervei, kedvtelése egészen igénybe vették. Állattenyésztés, kertberendezés, palotaépítés, faragás, kályhakészítés s egyéb gazdasági s ipari munkálkodás által igyekezett hasznosan betölteni a falusi magány üres óráit. Nyugtalan természet nem engedte, hogy egy téren kitartó legyen. Egy-egy állatfaj neveléséhez ha hozzá fogott, ha tökélyre vitte, abba hagyta. Így a lothenyésztés terén mint versenyző szép sikereket aratott, mint baromfitenyésztő első rangu tekintély lett.

A szarvasmarha-állomány rohamos pusztulása rendkívül aggasztá, minthogy meg volt győződve, hogy az erdélyi kis birtok mellett az ország földrajzi viszonyai a baromtenyésztésre utalnak. Ezért indított jól irt cikkekkel mozgalmat egy Kolozsvárt rendezendő és állandó jellegű kiállítás érdekében. A gazdasági egylet alelnökévé választatván, élére állt a mozgalomnak és mint az állatkiállítási bizottság elnöke, az ország közgazdasági állapotait élénk világlátásba helyező beszédek tartott, mely széles körben keltett föl-tűnést.

Munkássága nem kerülte el az intéző körök figyelmét. A király a vaskorona harmadosztályu lovagrendjével tüntette ki, és e kitüntetés jelvénye az erdélyi gazdasági egylet 1885. évi közgyűlésen adatott át neki.

A magános visszavonultság ellenállhatatlan vonzotta, mert a szó szoros értelmében művészi természet volt.

E hajlamot jellemzőes vonásokkal domborította ki Teleki Sándor eleven tolla. Egy róla irt tárcacikkében a többek közt így ír: »Ha nem volna vagyona: négyzseresen kereshetné meg kegyerét. A cimbalmon úgy játszik, mint Bertók

Sándor. Porcelánfestő olyan, hogy Meissenben. Szévesben, Gironnán, Portlandban ritkítja páját, Műszatol: a Faubourg, St. Antoinei asztalos-művészek bámulo elismeréssel nézhetik műveit. Fazekas; s mint ilyen megméréközt Palissy Bernárdal, Luca della Robbiával és maestro Georgiával. E sorok mindenesetre ritka művészi természetet jellemeznek és a vonásoknak nem kellett keresni: a választói kastély megadta azokat. Egy más toll a többek közt így jellemzi: »Ritkán másolt. Magának annyi gondolata volt, hogy duskált benne. Szobáinak díszítése otthon a fantázia nemes és gazdag szőlöttjeivel van tele.« Ki a választói kastélyt egyszer meglátogatta: meggyőződik, hogy ez elragadtatott jellemzések a valónak felelnek meg.

Ott van a többek közt egy eredeti magyar stíben faragott faburkolat, teljesen még be nem fejezett lépcsőház és fogadó-terem, a megboldogult »ezermester« bárónak sajátkezű műve. Maga a palota is sokszor változott valóságos műhelylyé, melyben a legkülönfélébb asztalosmunkák készültek, míg emitt porcelánfestő-terem állt, amott művészi kivitelű kályhák alkatrészeit állították össze. Mindegyik ágán e három műiparnak meglátott a folytonos törekvés a magyar stíl föltalálása fele. Fogadó-teremének parkányfalát a családi czimerek sorozata díszíté, a XIII. századtól kezdve fölmutatva a család

emelkedni vágyó előbb-utóbb fölkeres, ha a műtárlatokat oly nagy számban önzönik el az életképek, mint a hogy már tavaly és az idén is történt. Iskolának igen jó ez, czelnak nem elég magas. Fejleszté a tehetségeket, de a képzőművészet virágzásának csak kezdete, melytől a gyümölcsözést várjuk. A németalföldi festészetnek is az adta meg kulturális jelentőségét, hogy a Brouwerek, Van Ostade-ok, Teniers-ek mellett ott tündököl egy Rubens, Van Dyck és Rembrandt is.

A kiállításban az arczképfestészet számszerűleg is jelentékeny; néhány darabja pedig jeles, és bizonyoságot tesz e műfaj művészi fejlődéséről, mikor a festő többé nem elégszik meg a hasonlaltal, hanem életet és jellemzetet is ad. Beniczur Gyula arczképei mesteri művek. Horovitzot is művészet melegítette, mikor Arany János arczképet festette, de a költő személyesen nem ismertem, a jellemzés ereje nem tudta a valót pótolni.

° A legfeltűnőbb és művészi becsű arczképekből ezuttal Vastagh Györgytől és Paczka Ferencztől mutatunk be.

Vastagh György a legkeresettebb arczképfestő ez idő szerint. Kivált női es gyermek-arczkepek óhajának töle bírn. El is van halmozva megrendelésekkel, melyekhez az illet perzei csak rövidke. Sok szécsélyes kívánságot is kell

DR. JENEI VIKTOR.

BÁRÓ BÁNFFY ÁDÁM.

minden elágazását s mindez jobbra az iparüző főur saját keze, de valamennyi a saját feje műve.

Utolsó felszólalása is, az ipar-fejlesztő egylethez intézett nyílt levele, a lelke előtt lebegett magyar stílnak a butorszóvetek himzésénél és drapírozásánál alkalmazása végett szólal föl. E cikket, melyet már betegesen irt, az erdélyi részekben helyes irányban megindult mozgalomnak kivánt lökést adni.

H. I.

A MÜCSARNOKBÓL.

Az őszi kiállítás második sorozata leggazdagabb életképekben. A magyar festők egész erejét erre gyűjtik össze. Ez hat legkönyvebben, ez íránt hálás a közönség, ez tarthat számot kedvűségére. A történeti festészetből mutatványt sem találunk. Olyan tehetséges fiatal művészeket, kik az előbbi kiállításon hivatással és kedvvel fordultak történelmi, bibliai tárgyakhoz, vagy valasztékos, dekoratív előadással tettek biztató kísérletet, most mindnyáját az életképfestők közt találjuk meg. A magyarizát egyszerű. Nagyobb alkotáshoz komolyabb tanulmány, több mőgond, plasztikusmunka előadás kell, a siker azonban leg-több esetben erkölcsi, s a kitüntetett festmény is sokáig függ meg a festő műtermében.

A könyvű genre-festészetet átmenetnek kell tekintenünk a magvas és nagyobb stílus előadásához, melyet az ambíció, a tömeg közül ki-

teljesíteni a festőnek. Először is »szép piros legyen« (ez atelier-műszó s azt jelenti, hogy az arcon rózsák fakadjanak), azután az öltözékek az ékszerkek is hűnek kell lenni. Persze, hogy nem minden arczkép születik ily körülmények közt műremeknek. Vastagnak élgszer is megmondták már ezt, meg is írták róla. Hanem most azután megmutatta, hogy mire képes az ő esete. Négy arczkép van tőle, egytől egyig derék művek, mindenik életnagy alaku, mint a hogy rendesen festetik nála a gazdag szalonok díszítésére való arczképeket.

Megkapóbb, életteljesebb arczképet régen nem láttunk tőle, mint az, melynek czíme: »Női arczkép. XVI. Lajos korabeli öltözék.« A művész saját leányát festette le, s látszik, hogy esetének egész zamatját szentelte a képnak. Kerti padon, egyszerű rózsaszín ruhában ül a fiatal lány, baljában hosszú pálczika, ölébe nyugtatott jobbájában lorgnon, mellette a padon fehér pincs. Fialatos üdöseg, kellemes összhangzat a színekben, a levegő tiszta távolsa, a növényzet tavaszi virulása — mind megannyi jeles részlete a képnak. Ez sokkal több, mint egy arczkép; egy fiatal lány egész kedvessége rajta van a festményen, a művész érzésével együtt. A mint gondolva, a mint festve van a kép, egyformán művészi. A színek kedvesek, frissék, s az előadás bravouros. Az arcz nagyon szerencsés abban a tárgy, barnás árnyban, melyet a kalap széles pereme vet rá. Nyugodt és vidor. A színek elosztása növeli a fest-

mény elevenségét. A világos szalmakalapon a virágok, a piros-fehér csiku nagy esokor, aztán a halvány rózsaszínű ruha, a kerti bokrok — ép oly festői, mint derült és vidám az egész.

Vastagh annyira kedvelt gyermek-arczkepeiből is bemutatjuk az egyiket, melyen két kis lánykát festett le, egy kerti lépcsőzetnél. A nagyobbik kínai napernyőt tart kifizetve, a kisebbik pedig a parkányzaton ül, s a két gyermek egymáshoz hajlik. Elegánsan festett, kellemes színhatásu csoportozat, s a kép művészi díszle lehet a legfényesebb teremnek is.

A műcsarnok nagy termében van mindig a legtöbb nézni való. Ott a tárlat legérdekesebb darabjai kapnak helyet. Most telvük a falak hazai és külföldi művészek legjobb műveivel. A figyelem azonban egy arczképre irányul. Sokan és hosszasan nézik; megjegyzés nélkül alig hagyja valaki, de a megjegyzés nem magát a festményt illeti. A katalogusba ennyi van róla nyomtatva: »371. Paczka Ferencztől: arczkép. Olajfestmény. Magántulajdon.« Egyszerű öreg urat látunk, otthoni szürke ruhában. Arca félprofilban festve, a mint fejét balra fordítja. Sovány, szikár alak, keresetlen magatartással, a mint kezét zsebébe mlyeszti. Már ősz: a feje kopasz, szakállá ritka és rövidre nyírt; a bajusz magyaros, vége pedig fölperdül. A kopasz fejétön vastag seborradás vonul végig. Az arcz kifeje-

zése komor, a szemekben szomorúság. A képet a jellemzés erejével festette Paczka s feltűnő kerete nélkül is fölhnvá a figyelmet. A keretet ugyanis faragványok díszítik; felül babérlevelek; az egyik sarokban zenit, s a szalag díszbe bevéve aranyosan: »Pro libertate.« Egyes babérleveleken is aranyos betűkkel olvasható: Hatvan, Nagy-Sarló, Bicske, Isaszeg, Vác, Komárom, Budavár — Görgei Arthur győztes csatáinak neve. Az arczkép a sokat emlegetett tábornokot ábrázolja, a mint visegrádi kertjében láthatni. Egyik tisztelője, Szemere Miklós bízta meg a művészt a neveztes történeti alak vonásainak megörökítésével, s ő készítettette hozzá a babérkoszorúta rámat is.

Nézzünk körül most az életképek közt. Az utóbbi néhány év alatt két irányban fejlődött nálunk a genre-festészet. Az izlés öregbedett, festőink mélyebben és figyelmebb szemmel nézik az életet. A tárgyban válogatosabbak is. A külső tarkaság helyett már sokan az igazi életet kívánják festeni. A koresma, a duhajkodás helyett — mely egy darabig az életképek savanyu kovászosa volt — az ember jellemzése, természet lép elé, mint idyll, mint dráma, mint komikum. A másik jó fordulat a művészi és technikai előadásban szemléltető. Ezt a rendszeres művészi életnek ki is kell fejtészen. Ha van számbavehető festészet, az nem maradhat vesztég; mozog, elevenedik, törekszik érvényesülni; verseny fejlődik, s az erő izmosodik.

Bemutatunk az életképek közül több olyant, melyek a tárgyboséget eléggé bizonyítják. Nehány kiválóbbat még feltartunk későbbre.

Bihari Sándor az ifjabb nemzedékben hamar jutott névhez. A tavalyi kiállításon «A bíró előtt» című festményét a közönség és a kritika egyforma kedvvel fogadta, a műcsarnok juryje kitüntetésre érdemesítette, s ott volt a három közt, kiket egy másik jury a Munkácsy-díjra ajánlott. A fiatal festő azóta külföldön tanul, Olaszországban, s onnan küldött vázlatokat, tanulmányképeket, s egy jól megkomponált festményt, mely Bihari vidámságának új jele. Egy kissé az a baja, hogy figyelmesen kell nézni, különben egyebet nézünk le a képről, mint a mi voltaképen oda van festve. Látva a konyhát, az asztalnál ülő fiatal leányt, kendővel álla alatt, tányérral kezében, s olvasva az aláírást: «A hol nincs, ne keress» — azt a gondolatot támasztja, hogy a leány nagyon az ebéd után érkezhetett, s a tányérban nincs mit keresnie. A múlt sötét napokban, rozs-zaló világot tereben nem egy így látta Bihari képét, melynek pedig egészen más és sokkal jobb a tárgya. A fiatal leány borotválkozni ült le. Egészen csupasz arcza, lyonos képi suhanc meg, kinek a leánykedési nagyzás adta kezébe a szappanhabot.

A büntetés utól is éri. Meglepik a lányok és kinevetik. A leánynek azonban nem fáj a kinevetés, úgy látszik, jó néven veszi a nevetők egykötől, maga is nevet a csínyhez, s e kifejezésben a festő tehetsége nyilatkozik, valamint a többi nevető alakon és könnyű festésben.

Karcsay Lajos a jó adomázokra emlékeztet, a kik közönséges dolgokat is józán képesek elbeszélni. Igénytelen tárgyakat fest úgyesen. Festési ereje szembetűnő és szinte csodálkozni lehet, hogy a ki ennyire bírja az előadás tehnikáját, a festés szabatoságát, nem fordul magvasabb tárgyakhoz. Emlékeztünk, hogy tavaly mily nagy vászonra festett egy fiatal leányt, ki egy öreg emberrel együtt almát rakogat a kamrában. Mennyi bevégzettség volt e közönséges tárgyú képen. Négy életképe van most, mind könnyen kitalálható sujtet-vel. A huszár, a ki duzzog, mert összeront a szeretőjével, a ki a sarokban szintén duzzog. «Az incselkedő» gyermek a konyhában, a ki egy vesszővel mérgezteti a pulykakakast; a kicsi Vászari jelenet; s végül a «Fősvény». Aligha nem látott már mindenki lefestve egy sovány, vén embert, a ki az asztalnál pönt olvas. Ilyen Karcsay fősvénye is. Sötét, szegényes szobában találjuk az ő fősvényét szintén. Az asztalon sorjában kirakott aranyok, egy rozszal szalmaszéken papírsomók (alkalmasint adóslevelek), a szűk ablakon rostély, az ajtó becsukva; maga a vén ember egy vasas ládán ül. Mindmennyi apró jellemvonások. A fősvény neki görnyed az asztalnak, s a mint mohó gyönyörrel nyújtja kezét az aranyak után, hogy egyenkint olvassa, gyönyörködje bennök: emlékeztet valami ragadozóra. Az alak kitűnően van rajzolva, a kapcsiságot félmagyarázhatatlanul látjuk benne. Így jellemezi, s így festeni művészet, még ócska eszmét is. A szobalevegő tárlata adalék ahhoz, hogy Karcsay meggondoltan dolgozik.

Margitay Tihamért szereti látni a képtárlatok közönsége, mert nyers őszinteséggel vesz ki egy-egy alakot a mindennapi életből, és tulzásoktól sem tartózkodik a hatás kedvéért. A fővárosi életből nem egy alakot tett a vászonra, s tavalyról az «Ellenállhatatlan» nagyobb képének fotográfiája még most is állandó tárgya a kirakatoknak. Margitay sok habozás és különböző irányban tett kísérlet után, végre egész tehetségét mint szatirikus szedi össze, s uri alakokat keres, vagyis a szalon-genret műveli, a melyből az egyik jó terméket mult számunkban mutatuk meg Temple «Városligeti hieroglifáiban». Margitay egy-egy tipikus alak körül állít föl olyan környezetet, mely a főhős rovására mulat és igyekszik a szemléltetést mulattatni. Új festményének címe «A jó partiz», s a nagyobb képek közé tartozik. A jó partizt éppen bemutatják a családi körben, hol a «jóvendőbeli»-jét megnézzé. Végzetlenül együgyű, szőgletes fiatal ember, lefestült vörhenyes hajjal, bamba arccsal, kifogástalan fekete öltözeten, keztyűsen, kezében a szorongatott klakkal. Odaszógezve ül egy karszékben, s feloldalt, félénken néz a társaságra, melybe éppen most vezették be. Asztal körül foglal helyet a társaság. Ott van a jóvendőbeli, egy serdülő lány, a ki éppen beszóltottak, mert még

a könyv is kezében van, s a ki ámulattal nézi a vendéget. Az asztal végénél áll a papa, öreg uri zsidó, rámutat a fiatal urra, s bizonyára ajánlja is, hogy az kitűnő fiatal ember. Odább egy fiatal nő, vagy lány ül, mellette egy tiszt, a ki furesa véleményét mondhat a kitűnő jóvendőbeliről, mert a fiatal nő nagyot kacag hozzá. Egy szakállas férfi-alak fölemelkedett az asztaltól, hogy jobban láthassa a vőlegényt, kit a mama is erősen szemüvegez. Az egész jelenet világos és hogy érthető legyen, arról a festő gondoskodott, ki a karrikatura egy-egy vonását is alkalmazza. A közönség mulatva nézi a bamba vőlegényt, s meg van elégedve a bemutatás hatásával.

Skutecky Döme izléssel, nagy rutinnal festi velencei tárgyú életképeit. Valami csinos, kellemes és az élethől való mindig van azokon. Nagyon egyszerű, de vonzó kép «A kíváncsiak». Valamelyik műteremben egy kis fiú és egy szép leány vizsgálja a festészet titkait; a fiú figyelmét a fölnyitott festékes szekrény ragadta meg, a leány pedig a festő-árványon levő képet nézi, hozzátámaszkodva a márvány fal parkányzatához és kecses mozdulattal hajolva előre. Skutecky egy másik festménye hazai tárgyú: «A beszercebányai rezhámorból», mely a három belsejét mutatja meg, fekete, kormos falakat, sötét boltozatokat, a hajlások közt az izzó kohóval, egy pár munkással, az előtérben pedig izmos alak, a mint egy talicskán ócska vasat és rezet tol s a kohóból kisugárzó fény világítja meg körülöleit. Az egész képen látszik, hogy nem valami nyüzsgő élet lakik e kormos falak közt. Bárcsak Skutecky a hazai népeletről is oly bensőbb dolgokat festene, mint a velenceiből s a minőt festett is már (egy szerelmes tórt) találon és humorral.

Bruck Miksa az ifjabb nemzedékből való. Mozgalmas képe a «Lóverseny», mely a pesti tribün elégsz népségéből állít össze egy nagy csoportot, eleven színt adó divatos női öltözékekkel. Vajda Zsigmondtól pedig a «Potya tribün» legyen itt bemutatva a fiatal festő életképei közül, melyeklen elég akarat és képesség nyilatkozik. A «Potya tribün» a városliget egyik vasárnapi jelenetével ismert meg, mikor a népezirkusz látványát a gyerekek és suhancok a fák ágai közül nézik.

Komlóssy Edétől «Genre-kép» a címe egy nagyobb festménynek. A fal tövében három fiú gombozik, s az egyik éppen araszszal méri, hogy nyert-e. Figyelmes szemlélődésre és Murilló gyermek-alakjainak tanulmányozására következtetheti a képről.

A tájképekből minden tárlat eléggé el van látva. Ritka azonban az épületeket, utcákat feltűntető kép, s például Budapestről alig-alig festenek valamit, holott van eleven élete, s vannak festői részei. De az architektúrai részekkel nem szeretnek bajlódni. Eddig Schickedanz Albert tanár és Nadler Róbert festették a főváros egyik-másik pontját. Schickedanz legörömebb a régi Pest és Buda maradványait festi, s feltartja emlékeket. «A Mátyás-templom Budán» ma már szintén történeti emlék. Maga a templom le van bontva, hogy újra építsék, a templommal érintkezett kincstári épületekből is elhordtak egy részt, hogy az épülő templom szabadon álljon. A tér közepén a szent-háromság szobra, oldalt a budai régi városháza, sarok-tornyával, ma is épségben állnak, de a templom helyén nemsokára egész új kép illeszkedik a térre.

Kinnach Lászlótól «A két nővér» érzéssel festett kép. A világi öröm és lemondás találkoznak együtt a kórházban, a betegágyon. s a szenvedések örúiban — talán a véső örúiban — a szelid lemondás, az apáca nyujt vigasztalást a világi nőnek, ki fájdalommal, de szeretettel és éledő reménnyel hallgatja a vallás szavait.

Tornai Gyulától az «Atelier-titkok» hollandi öltözetekben egy festőt és fiatal nejét (gazdag kosztümben) mutat be, a mint együtt nézik a vázlatokat. Választékos előadását, határozott esetkezelését kell kiemelniük.

Végül Györök Lót említjük meg, ki a fiúmei és dalmát tengerpartokról választja tájképei motívumát, s a tengerparti életet képviseli festőink közt. Egyik csinos tájképe Zamosce, melyet szintén közlünk.

A műtárlatot látogató közönség érdeklődve várja, ki nyeri meg a hazai festők közül a szalondíjat és a közoktatásiügyi miniszterium arany érdmát. Egy arany érem külföldi művészeknek jár.

A COMÉDIE FRANÇAISE.

II.

Rendkívül érdekes sétára nyílik kilátás a képzőművészetben, mely egy óriási játékbólhoz hasonlít. Virágcserepek, csengettyúk, irószerek, kartonszobrocskák, antik álarczok, vadászó és halászó készülékek, kitömött madarak stb. vannak itt felhalmozva. Mellette van a kellekes kis irodája s egy kis éleltár, melyben csupa kemény papírból készült sült csirkék, pástétomok, palacsok, tálak őriztetnek. Innen egy szőnyegajtón át néhány lépcső-fok vezet le a színpadra. Molière házában bevett szokás, hogy a színpad látogatói leveszik kalapjaikat, míg az operaház színpadán föltett kalappal időznek. Minthogy a párisi színházakban hosszú felvonások közt dívatznak, mely alatt majd mindenki elhagyja helyét s a foyerba vonul, azért a színpadon soha sincsenek zajos huzecsközök, nines mért sietniök. Csengettyűsöz sem hallszik sehöl, hanem a regisseur régi szokás szerint a padló megkopogtatásával adja meg a jelt a függöny felhuzására (frapper les trois coups). E végre vastag fekete pálcát tart kezében, hegyén zöld bársonnyal borítva s réz-szögekkel kiverve. Magáról a színpadról alig lehet egy szót is kivenni az előadásból. A rugóra járó ajtókat minden ki és bejövésnél mögötte álló szolgák nyitogatják, a színészeknek soha sem kell bajlódni velök. Ők a *guignolban*, egy mintegy tíz négyszögletű páholyban, melynek csak egyik oldala van nyitva, várják a jelenésüket. E páholy fehérre van festve, padlóján szőnyeg, benne néhány piros bársony szék és pamlag, egy tükör, kétfelől két lámpával, a szögletben rizspor-dobozok. Ez a *guignol*, mely közvetlen a színpad közelében van, a Comédie Française ujtása, s a színház habituei is itt szoktak csoportosulni egy-egy rövid csevegésre a színésznőkkel. A *guignol* mögött van a «hetes» páholya (loge du semainier), azé a societaire, a ki minden héten felváltva vállalkozik a színpad fölötti felügyeletre, a próbák vezetésére, s a színház meglátogató kiváló vendégek fogadására. Minden societaire felváltva végzi a hetesi tiszteit. Ez a páholy ezelőtt Talma öltözője volt s I. Napoleon határozott kívánságára összekötésbe hozatták a császári, királyi vagy állami páhollyal, hogy a nagy császár felvonásközönként lejöhesse csevegni nagy színészével. Most csak az óra benne az egyedüli ereklye, mely Talmára emlékeztet.

Lássuk már most a Theatre Française sajátos szervezetét is, mely, mint a bevezetésben megjegyeztük már, oly üdvös befolyást gyakorolt az intézet művészeti szellemére. A XIV. Lajos által kiadott s I. Napoleon által még Moszkvából megerősített s végül 1850. és 1859-ben módosított alapszabályok értelmében a Comédie Française egy polgári szövetséget az állam által segélyezve és annak felügyelete alatt. Ez a szerencsés forma nagy befolyással volt arra, hogy a színészeket a társadalomhoz közelebb hozza s eltüntesse a korábbi előítéleteket, melyek a színészekkel szemben uralkodtak. Augier Emil úgy irt a Theatre Français zold szobájáról, mint Páris egyik legkellemebb salonnjáról, a mig egyáltalán salonok léteztek. Bizonyos előkelőség bélyege különbözteti meg a Theatre Français minden más színész-társulat felett, a francia színészeknek nem lehet magasabb ambíciója, mint hogy e legelső műintézet tagjává lehessen, pedig Rachel, Talma s még egynehány kivételével nem annyira az egyéni prestige forrása ennek a tekintélynek, hanem az egész társulat magas művészi színvonala, az előadások páratlan tökélye. Mindennek éppen a societariatus a kulcsa, mely annyira kedvező a művészek méltóságára és érdekeire nézve ép úgy, mint a művészeti érdekekre.

Jelenleg a Comédie Française élén egy a kormány által kinevezett igazgató, Jules Claretie áll 30,000 frank fizetéssel és 6000 frank rendelkezési alappal, ő képviseli az államot a színészekkel és viszont a színészeket az állammal szemben s feladata nagy tapintatosságot tételez föl mindkét irányban. A Comédie részvénytársasága 24 tagot vagy societaire-t foglal magában s ezeknek minden érdekeit és ügyeit egy hattagú két póttagú bizottság intézi, melyet a societaire-ek közül az igazgató jelöl ki, mint a bizottság elnöke, a szépművészeti miniszter jóváhagyásával. Ez az adminisztratív bizottság választja az új societaire-eket, többnyire a *pensionnaire-ek*, azaz fix fizetésre, de osztalék nélkül szerződött tagok

közül. A moszkvai dekretum szerint egy societaire, azaz részvényes husz évre választatik, de egy későbbi módosítás akként intézkedett, hogy a bizottság tíz év múlva is elbocsáthatja a societaire-t, a nélkül azonban, hogy ennek is joga volna visszalépni. Husz évi szolgálat után a societaire-nek 5000 frank évi nyugdíra van igénye, s minden további szolgálatév után 200 frank pótlékra. Ugyancsak a moszkvai szabályzat a societaire-részvények számát 24-ben állapítja meg, egyenkint 12,000 frank értékben és 12, ezer-ezer frankos részletekre osztva. Három-négy e részvényes közül különböző célokra szolgál, a többi aránylagosan osztatik fel a huszonnegy societaire között. Év végén a haszon a societaire-ek közt reszesedések arányában osztatik el, de csak fele fizetetik ki, másik fele a Mont de Piéténel lesz letéve, hol egy társulati alapot (fonds social) képez, melyet a societaire akkor kap kézhöz, ha visszavonul. A «fonds social»-ok kamataiból fizeti a Comédie Française a visszavonult tagok nyugdíjait. Ma a Mont de Piéténel letételemezezték «fonds sociaux» értéke több mint két millió frank. Első időben a societaire sohasem kap egész osztalékot, de kevesebbet sem egy tizenkettő rész negyedfelénél. Minden

frank jatekdíjat (feux) kap, s 15 frankot, ha egy este két szerében játszik. 1878-ban eltörölték a claque-ot, a helyett most a Comédie egy embert tart havi 300 frank fix fizetéssel, a ki, valahányszor egy darab sikerének támogatására van szükség, tíz helyet kap, s ennek feladata az, hogy igen diskrét *claque-ot* rögtönözni. Ez újítást a korábbi igazgató, Perrin hozta be, s töle ered az aláírási estéknek eszméje is, mely abban áll, hogy a párisi évad hat hónapja alatt, előkelő és gazdag egyének, aláírás útján tartják fenn páholyaikat és ülőhelyeiket a Comédiában minden kedden és csütörtökön, mint a hogy az Operában és Opera-comiqueban is. Ily aláíróknak vagy előfizetőknak jöruk van a színpadok közt és a zold szobában megjelenni.

Külön tételt képez a színház kiadásai-ban az írók honorari-uma és a kórházaknak juttatott illetek (droit des pauvres), amaz 15, ez 10 százaléka a brutto be-

házukat egész éven át s rendeznek matinéeket is, repertoirejukat még sem alkázhatták ki eléggé.

Az igazgatói tisztelet a Comédie Française-nél 1834 óta a következők töltötték be: Jouslin de la Salle, Vedel, Buloz, Lockroy, Leveste, Arsène-Houssaye, Empis, Edouard Thierry, Emile Perrin legújabbban Jules Claretie. Semmi sem mutatja a Comédie vagyoni virágzását annyira, mint az a tény, hogy Arsène Houssaye igazgatása alatt az átlagos évi bevétel még csak 634,000 frankot tett, Empis alatt azonban már 800,000-re emelkedett. Thierry alatt 1869-ben 995,000, s Perrin alatt 1872-ben 1.360,000 frankra.

AZ ARANY-SZOBOR.

Az Arany-szobor pályaművei felett a legközelebbi napokban fog dönteni a bíráló bizottság. Az eddig megjelent ismertetések és bírálatok Strobl, Zala és Róna pályaműveit emelik ki, mint a melyek leginkább számot tarthatnak a jutalomra, s a vélemények e három között is megoszlanak s még a legkiválóbbnak mondott pályamű ellen is figyelmet érdemlő kifogások emeltek, éppen ezért fölmerült az a terv, hogy a legjobb pályaművek készítői között szűkebb körű új pályázat nyitassék. Mai számunkban az Arany János szobrára bérkezett pályaművek közül az öt kiválóbbnak rajzát mutatjuk be, melyek kritikai méltatására egyik jelesebb művésztünk kértük föl, a ki e tervek fölött a következőkben mondja el véleményét.

Az Arany-szobor létesítése céljából hirdettet és mult hó végén lejárt pályázatnak eredménye

JELADÁS A FÜGGÖNY FELHUZÁSÁRA.

A «GUIGNOL», VAGY SZÍNÉSZPÁHOLY.

AZ IGAZGATÓSÁGI SZOBA JULES CLARETIE IGAZGATÓVAL.

A COMÉDIE FRANÇAISE.

következő évben egy tizenkettővel növelhetik fizetését, ha a bizottság arra érdemesnek találja. Ez idő szerint Got, Maubant, Coquelin, Febvre és Thiron kapnak egész osztalékot, a nők közül pedig Joussain és Reichenberg. A többi tagok $\frac{1}{12}$ — $\frac{1}{11}$ osztalékot kapnak.

Minden tagnak a szépművészeti miniszter által alájegyzett szerződésében pontosan körül van írva játszó szerepeinek iránya (emploi). Ez elnevezésekben különös régi megjelölések dívatznak meg. Nagy előnye a Comédie Française, hogy még a jelentéktelen, sőt néha néma szerepeket is a színház hagyományával ismerős színészek játszik; feljegyzésre méltó továbbá, hogy a Comédie az egyetlen színház Párisban, hol a színészek által szerepeikhez készített modern ruhák költségeit az igazgató-ság fizeti.

A Theatre Française egész személyzete áll 268 személyből, kiknek összes fizetésök 798.701 frankra rug. 1885-ben a Comédie összes bevétele 2,331.814 frank volt, a kiadás 1,805,000 frank s a societaire-ek osztaléka 28,000 frank. A bevételből 1.856,000 fr. jegyek után jött be; a többi kamatokból és más alakokból s a kormány 240,000 franknyi szubvenziójából.

Minden művész, valahány este föllep, 10

veteleknek. Az írók 15 százaléka a felvonás-számok arányában osztatik meg, ugy hogy ha például egy egy-felvonásos, egy három-felvonásos és egy négy-felvonásos darab áll a műsoron ugyanazon este, az írói tiszteletjű 3, 5 és 7 százalékra oszlik meg. A minimum egy felvonásra 3 százaléka a brutto-bevételtől.

A 240,000 frank évi állami szubvenzióhoz az a kötelezettség van kötve, hogy a régi repertoire bizonyos darabjai — Molière és Corneille — ha az újabbknál esekélyebb vonzerővel bírnak is, műsoron maradjanak s ünnepélyek alkalmával évenként háromszor-négyszer ingyen előadás is rendezessék. Mindazáltal ma napság a színház mindinkább áldozata lesz saját gazdagságának. Mert a régi és új repertoire egyaránt nagy és egyaránt népszerű s a látogató közönség oly nagy, hogy lehetetlen kielégíteni. Mielőtt a vasutak anyyi idegent szállítottak Párisba, 30 előadás kimerítette egy darab sikerét, ma két-háromszáz előadás után sem csappannak a bevételek. Ezért nem lehet gazdag a Comédie Française műsora s a modern repertoire mindinkább kezdi kiszorítani a régit, daczára annak, hogy az írók panasza is általános, hogy évekig kell várniok darabjaik előadására. Hiába játszanak a Comédie színészei mindennap, hiába tartják nyitva szin-

ama tíz vázlat, mely hetek óta látható a városligeti iparesarnokban. Számra e pályázat öröndetes, tekintettel pedig még csak fejlődésben levő művészeti állapotainkra, művészi sikerével is meg lehetünk elégedve. Nem szabad t. i. felejtünk, hogy meg a negyvenes évek elején egyetlen szobrászunknak, Ferenczynek muzeumunkban látható Mátyás emléke naiv kísérletétől számítva létét szobrászatunk. Ez alkalommal versenyre lépett szobrászaink többnyire most első ízben pályáznak s e ténnyben még sebb jövőerős biztosítéka van. Ifjú erőtlő duzzadó művészeink művészi fejlődése szeméink előtt folyt le s így a pályaművek ismertetésénél is vissza kell térnünk e művészek már kész nagyobb alkotásaira, melyeknek a szobor kivételével való megbízásnál a pályabírósg előtt is tekintetbe kell vétetniök, mert a vázlat és annak kivitele között óriási a különbség; példa erre, csak nemrég, midőn a haza bölcsének szobráról lehullt a lepel, az a néma, lelkesedés nélküli hangtalanság, mely mindennél süjtőbb kritika volt e szobor fölött.

Számra, mint mondtuk, a pályázat eredménye öröndetes.

Tóth István, Keszler Adolf s Szécsy Antal vázlatainál a tér szűke miatt elégnek tartjuk följegyezni, hogy ők is pályáznak.

A negyedik pályázó, *Bezerédy Gyula* szép tehetségű művész vázlatát félkör alakú, aránytalanul nagy, erkélyszerű építmény, melynek közepén ki-magasló alapon ül a főalak, Arany, két oldalt a népies költészetet jellemző csoportjai érzéssel ké-szültek és kifejezesteljesek. Kár, hogy a mellék-építmény két végén koszorút fonó amoretteknél a szép gondolat kecselentül van ábrázolva s ez oldalkészítmény nélkül, melyek az oldalcsoportok átvezetést amúgy is zavarják, a szélnak inkább megfelelő lenne.

A múzeum lépcsőzetéhez, mely elé a szobor állítottatik, indokolatlan terjedelemmel bír *Kiss György* vázlatát is; azaz itt már az építészeti háttérbe szorítja óriási nagysága által a szobrá-szatot; igazán nagy ambícióju ifjú építész az, kivel *Kiss* frigyre lépett. A nagy lépcsőzetes terrasz egyebek között vízmedencékkel is el van látva. Középen alacsony, hosszú, majdnem egyenlő magasságban álló, Buda halálából és *Toldi* szerelméből vett két csoport között ül Arany; ülve is nagyobb a két csoportnál. Itt feledé a művész, hogy egy vonalban elhelyezett

hogy alakjai szellemi világát igyekezett volna érvényre juttatni és a formák szépségét az igaz-ság határai között törekedett volna tartani.

Arany fejlődulata nem kifejező, a tagjait takarékos ruházat a mintázófa ügyes forgatásából származó barázdákból áll; míg a szék, melyen ül, teljesen kifejtett ékítményeivel igen szép mű-ipari tárgy.

A főalak alatt elől egy muza ül oly mozdulattal, mintha lantot, koszorút félre tenne, míg hátul *Toldi* daliás alakja nyugvó, kihívó tartással buzogányára támaszkodik.

Hibásnak tartjuk azt, hogy *Strobl* a költészet istennőjét a költő műveiből vett alakkal minden összefüggés nélkül alkalmazza. A költő műveiből vett alakok ennek emléken csak mint illusztrá-cziók szerepelhetnek s e nemből a szobrázat-nak a reliefek állnak rendelkezésére. Megörökít-hető a költő egy műve is egész alakban vagy csoportban, de ez esetben ez egy külön álló em-lék kell, hogy legyen. Attilát megénekelhet-e ugyan Arany szépen, lelkesen, de szerintünk szobrá álló staffage-ánul ép azért nem alkalmazható;

ZALA GYÖRGYTŐL.

STROBL ALAJOSTÓL.

KISS GYÖRGYTŐL.

TOLDI ALAKJA, STROBL PÁL MŰVÉN.

ZALA GYÖRGYTŐL.

RONA JÓZSEFTŐL.

alakok csak egyforma nagyság lehetnek és ily körülmények között Arany nagyságát nem azzal kell kifejezni, hogy nagyobbra mintázza a többiekénél. Különben e vázlatnál való bővebb fog-lalkozástól fölment az is, hogy az Arany-szobor kivételére 90 ezer forint gyűlt be, s ennek a váz-latnak kivételére talán 900 ezer is kevés lenne oly anyagból, mely az idővel dacolna.

Ha az előbbi két művész szélességben igyeke-zett terjeszkedni, *Szász Gyula* vázlatát magasság-ban emelkedik ki a pályázók munkái közül. Sugár, rosszul tagolt alapon ül a költő. Elöl-hátul reliefek Arany műveiből, két oldalt lágy-mintázatu szép csoportok: *Melpomene* törrel és álarczczal, *Erato* lanttal; egészben a megszokott-ság határai között marad a művész.

Strobl Alajos vázlatát egy kerek egészet képez, azaz vázlatának alapja s az alakok aránya és stílusa egyöntetű, kellemes összhangot nyújt a szemnek; a lélek azonban nem hat, s nemesebb érzelmeket nem költ a nézőben, mert alakjai nem fejtenek ki eszeleményt és érzelmeket. Úgy látszik, a művész csak alakjainak hullámos moz-dulataival és formáival foglalkozott a helyett,

Toldi, ha a költő képzelte alakja is, annyira hus és vér, hogy álló staffageul szintén nem alkal-mazható.

A mi még *Strobl* vázlatán az emblematikát illeti, ezekben szintén nincs gondolat s csak az alap csinos dekorálására vannak hivatva s ez el is érik. Szóval a logikusan gondolkozó és érző művész e vázlatnál nem találjuk föl.

Strobl vázlatának arányképét is kiállította a nemzeti múzeummal. De csodálkozásunkat kelti föl, hogy egy barokk stílusban tervezett emléket hogyan vél helyesnek és megengedhetőnek, oly nagyszabású klasszikus oszloppalattal bíró épüle-tünk elé, minő a nemzeti múzeum.

A szakképzettségéről ösmeretes építész, ki *Strobl* vázlatának alapját oly szépen oldta meg, csak az mentheti, hogy a kinek céljaira az alap-ot készíté, arról talán azon nézetben lehetett, hogy más irányban alkotni nem bír, s úgy vél-hete, hogy inkább az alap a szoborral egyezzen stílusban mint a múzeummal, a mely kettő bizony összeférhetetlen.

Rona József vázlatában a hozzákötött várako-záson fölötti nyújt, a mennyiben két reliefjét a

talapzat két oldalán *Toldi*-ből és Buda halálából igazán művészileg szépen fogta föl és vitte ki, a kivételnél ugyan annyira részletes, hogy ez már nem is vázlat, de kész kis mű. E két dombor-művével szemben szinte sajnáljuk, hogy egész-ben tekintve vázlatát, időmentelen, nehéz alapon görnyedve ül Arany, mintha nem is ő ülne a su-lyos alapon, de ez nehezédnek reája. A vázlat előoldalán egy genius nyújt babért a költőnek, de oly erőszakolt mozdulattal s háttal a főalak-nak, hogy e mozdulat a tisztelt és dícsőtés ki-fejezésére épen nem mondható szerencsésnek. A «Száll a madár ágról-ágra» kezdetű rege van az alap hátsó lapján megerzékítve, a szép gondo-lat azonban plasztikára nem alkalmas és ez Ro-nának sem sikerült.

Zala György két vázlatát pályázik. Eredeti és érzéstől áthatott fölfogást ad azon vázlatával, hol magas talapzaton nem a költő ül, de muzsája lebeg, kinek arcában a költő megénekelte ked-venez unokájára, *Piroskára* ösmerünk, ez meg-koszorúzza az alatt ülő költőt. *Zala* másik váz-latán Aranyt teljesen hasonló alakban találjuk, s csak helyeselhetjük, hogy a művész nem alko-

veiből vett tárgyu reliefeket alkalmazott, «Az Egri-leány»-t, «Családi kör»-t, «Szondy két apród»-ját és «Toldi esté»-jéből a hajvivást. E reliefek szé-pen vannak gondolva, csoportosítva, de kivételök nem emelkedett odáig, hogy a néző azokat öröm-mel élvezze. *Zala* úgy látszik az elkésett és pályá-zati határidő-hosszabbítást kért művészekhez közép-része oly magasan emelkedik ki az oldal-alakok közül, hogy ez által az összhang csorbát szenved; a reliefeket le kellett volna hoznia az oldal-alakok magasságáig.

Nézetünk szerint a pályabíró-ság teendője a három legjobb vázlatnak a díjakat oda ítélni s a jutalmazott művészek között új pályázatot nyitni. Legyen Arany szobra tiszta arany! R.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A magyar kisedőv és nevelés rövid törté-nete, az orsz. kisedőv egyesület megbízásából és a magyar kisedőv társadalmi felkarolásának fél-százados megünneplése alkalmára írta P. Szathmáry

pintatos eszélyét, a keresztény civilizáció előmoz-dítására irányuló törekvéseit, áldozatkésztségét. A közbe szőtt számos levél-töredék, okmány-részlet az előadást teszi élénkebbé. A könyv hódolati nyilatko-zat egy kath. társulat részéről a pápa iránt, s ily szellemben is van írva, de e szellemben érdemes munka. A kötethez a pápa fénynyomatú arcsképe van csatolva. A társulati tagok idei illetményül kap-ják a könyvet.

Orvosi szoba-gymnasztika, vagyis az egészségi és gyógy-gymnasztikai szabad gyakorlatok rendszere minden életkorra és mindkét nembeli egyének szá-mára, írta dr. Schreiber, magyarra fordította és bőví-tette dr. Bognár Antal. A hasznos könyvecske, 59 ábrával ellátva, az Eggenberger-féle könyvkereske-désben jelent meg, s a szülők és nevelők figyelmé-re méltó, mert könnyen érthető módon, számos rajzzal illusztrálva mutatja a rendszeres tornázást, az egyes tagoknak s az egész testnek edzését. Dr. Schreiber orvosi szempontból is ajánlja a tornázást, s utasítást ad, hogy egyes testi bajok gyógyítására mely gyakor-latok érvényesek. A tornázásnak azzal a fajával fog-

tott másikat, mert ez alak sikerült. Ez a vázlat az, melyet művésztől nevezünk, e fogalomnak a művészetben valóban megfelel, a költőt az alkotás pillanatában tünteti föl, s darabosan föl-rakott agyag-csomók helyett igaz formának mű-vészi zálogát nyújtja a kivételnél. A többi pá-lyázónál Arany mind jobban kidolgozott, de ennyi igazat, szépet egy se nyújt, lelket egy se ad a költő arca mozdulatának.

Zala a költőt megkoszorúzó vázlatán a szár-nyas muza melle még két enklő alakot is állított, míg hátul a talapzaton *Toldi* szerelmé-ből vett relief és szép emblema teszik kerek egészzé e vázlatot, de az a hibája, hogy alapja által siremlékszerű lett.

Zala másik vázlatán a költő magas alapon ül s a sikerült alak itt még jobban érvényesült. Két oldalt a lyrai és hősköltészet női és férfi-alakjai foglalnak helyet; a költőre föltekintő női alak kifejezesteljes arca, kerekded mozdulata, ruhájának redőzete a művész eddigi művei között talán a legszebb alkotás; méltó pendantja a férfi-alak, a mint fegyverzetét félre teszi és dalra ké-tszül. Köröskörül a talapzaton *Zala* a költő mű-

Károly egyleti titkár. A könyv érdekes tartalmát bő-vebben ismerteti egyik cikkünk. Elöl a kisedőv első buzgó úttörőjének, *Brunswick Teréz* grófnőnek arcképét közli. A számos kép mellett az országos kisedővelével feltüntetett térképet is találunk.

Péczeli József meséi. Az *Abafi Lajos* szerkesz-tette *Nemzeti könyvtárból* új kötet jelent meg, mely a múlt század legvégén működött *Péczeli József* alle-gorikus és versekben írt meséit eleveníti föl. Sajtó alá rendezte; életrajzzal ellátta dr. Takács Sándor A kötet ötvenöt mesét közöl, s erre következik a 303 oldalt elfoglaló életrajz, melyben bő anyagot talál mindenki, a ki *Péczeli* irodalmi működését és műveit ismerni kívánja. Kár hogy a nagy dolgozat nincs fe-jezetekre osztva és tárgymutatóval ellátva. A kötet ára 2 frt, kötte 2 frt 60 kr.

XIII. *Leó pápa* élete, írta *Füßy Tamás*; a pápa papi jubileuma emlékére kiadta a *Szent-István-társu-lat*. *Füßy* tizenkét fejezetben rajzolja a pápa pályá-ját, ki nehéz viszonyok közt vevé át az egyház kor-mányszatát, de tíz évi uralkodása alatt nevéhez a sikerek, diadalmok hosszú sorát fűzte. A könyv mál-tatja *Leónak* tehetségeit, széleskörű tudományát ta-

lalkozik a könyv, melyet a szobában is el lehet vé-gezni, minden eszközök nélkül. A fordító még a vas-körték gyakorlatainak leírását csatolta a könyvhöz. Ára 1 frt, vagy vászonkötésben 1 frt 20 kr.

Gondolkodástán, írta *Sándorffy Nándor* gyula-fehérvári r. kath. pap. A bölcsészeti kézi könyvet a szerző a filozófia kedvelőinek szánta, s *Lönhardt* erdélyi püspöknek ajánlotta. Ára 1 frt.

Stanley utelírása új kiadásban. A híres afrikai utazónak, *Stanleynek* «Utazásom Közép-Afrikában» című nevezetes művét a *Révai-testvérek* pár év előtt kiadták magyarul, az eredeti mű gazdag illusztrá-czióival. Most új kiadást rendeznek belőle füzetekben. A tudományos világ talán még soha nagyobb érdeklődéssel nem kísért egy kutató-t sem, mint *Stanley* afrikai utazását. Most is feszült érdeklődéssel várja legújabb merész expedíciójának eredményeit. A «törté világrész» belsejéből *Stanley* szolgáltatja a legkimerítőbb tudósításokat, s úgy szólva ezek nyomán indult meg *Európa* Afrika belsejébe. A módor, a vonzó előadás, melylyel a rettenthetetlen utazó élményeit leírja, élvezetes olvasmányává emelik a művet. Az új kiadástól a két első füzet már elhagyta a sajtót, számos képpel. Egy füzet ára 30 kr.

Irodalmi Értesítő cím alatt *Scana Tamás* szer-kesztésében és *Hornyánszky Viktor* akadémiai könyv-

CAFFAREL TÁBORNOK.

LIMOUSIN ASSZONY.

D'ANLAU TÁBORNOK.

A PÁRISI RENDJEL-BOTRÁNY TÁRGYALÁSA.

tábornok szintén ott voltak azok között, kik Limousin asszonnyal leveleztek. Leginkább feltűnt kezdetben Boulanger tábornok s volt hadügyminiszter szereplése. Maga a tábornok s utána párthívei az egész Caffarel ügyet ugy akarták feltüntetni, mintha ez csak a kormány fogása lenne, hogy Boulanger népszerűségét tönkre tegyék s ezért egész erővel s radikális pártok szokott kíméletlenségével támadták Ferron hadügyminiszter és Wilson ellen.

Hetelig tartó hosszú, szenvedélyes pártharcz keletkezett az után. A küzdelem folyamán Limousin asszony védője a tárgyalások folyamában azzal a váddal állott elő, hogy a Wilsont kompromittáló leveleket kicserélték, mivel a rendőrségtől át vett levelek 1884-ből keltek, holott a papírgyáros állítása szerint az a papír, melyre írva voltak, csak 1885-ben készült. Ez az új vád még szenvedélyesebb tette a vizsgálódást. A radikálisok Wilson apósának, Grévynek is lemondását követelték s kieszközölték azt is, hogy a parlament külön bizottságot küldött ki a Caffarel-ügygel kapcsolatos bajok megvizsgálására, sőt sikerült a botrányok szertelen fokozása által kényszeríteni a kormányt a lemondásra s egy új válságra, melynek nagy fontosságát, még ha Grévy elnök megmarad is állásán, a francia köztársaság jelen válságos helyzetében senki sem tagadhatja.

A botrány így nagy mértékű fokozása következtében a legfőbb vádlottak pere még nem fejeztetett be, új meg új bizonyítékok merülnek fel csaknem napenként, a melyek között természetesen igen sok van egészen alaptalan s ártatlan egyéneket sértő. Egyes vádlottak azonban már elítéltek. Így gróf Andlau tábornok 5 évi fogságra, 3000 frank bírságra s polgári jogának 10 évig tartó elvesztésére ítéltetett, Ratazzi és Veron asszonyok, kik a tábornok közvetítői voltak, valamint a hasonszereplési Bayle több havi börtönbüntetést kaptak.

A nagy feltűnést keltő s maig is befejezetlen pör alkalmából a fővádlottak arcképeit mi is bemutatjuk. Caffarel Lajos tábornok olasz eredetű s 1848-ban lépett be a St. Cyri híres katona-iskolába, honnan

mint hadapród kilépve, kitérő szerepe volt a krimiai s az olasz hadjáratokban, úgy, hogy ez érdemeit III. Napoleon hadsegédje is lett. Később részt vett mint vezér a nagy francia-német hadjáratban is s azután mint a 15. hadtest parancsnoka Orleansban élt, honnan Boulanger tábornok hívta be a hadügyminiszterimba. A tábornok nagyon eladósodott ember s ez okozta erkölcsi bukását. Elfogatása után megfosztották rendjelétől s rangjától, a mely csapás nagyon megviselte.

D'Andlau gróf tábornok, ki most 63 éves, szintén részt vett a krimiai hadjáratban s különösen kitűntette magát a Malakof-torony bevételekor. Az olasz háborúban III. Napoleon hadsegédje volt s ő hozta Párisba az osztrákoktól Szofierinómál elvett zászlókat. A francia-német háborúban Bazaine-nal együtt Metzben volt s ennek feladása után német fogságba került. A háborúrol könyvet írt, melyben Bazaine megtámadja. Később politikai téren szerepelt s legutóbb Seine et l'Oise megyék képviselőjeként ült a szenátusban.

Limousin asszony mintegy 41 éves, párisi születésű nő s néhány év előtt Vincennesben élt s szalonját különösen katonatisztek nagyon látogatták. Sánta és egyáltalán nem szép asszony, de szellemes és ügyes társalgó, ki sok előkelő embert vont hálózába. Mondják, hogy 1885-ben Thibaudin hadügyminisztert is ő vette rá, hogy ne menjen ki a vasúthoz az oláhus ezredes spanyol király elé. Most másodsorú ment férjhez, de férje a szédélgesben semmi szerepet sem játszott.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

A lelkiismeret (Hugo Viktor). Nagy vakmerőség kell ahhoz, hogy valaki a más fordítását — alig egy-két szó változtatásával — a magáé gyanánt küldje be, közlése végett. Azt képzelték, hogy a szerkesztőség a Századok legendájának Szász Károlytól, sem külön kiadást (íráta a Kisfaludy Társaság), sem kisebb műfordításai II. kitértében — nem ismeri s lépve meg az otromba kísérletnek? Ny. E. A Karácsonyest esimes és karácsonyi tárlatunkban szívesen közöljük is, ha addig a refraine szót

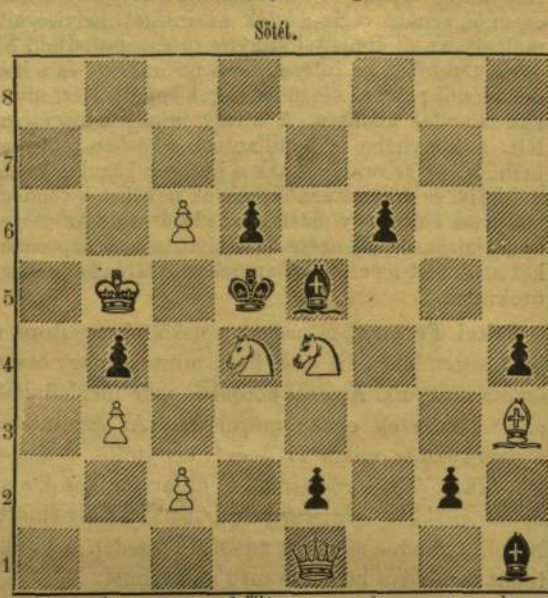
két rossz rimet (velek és dideregi) az 1. és 2. strófa utolsó előtti harmadik sorában jobbkakal váltja fel, mert az említett két szó egyike sem elfogadható rim erre: szegényeket.

B. L. A kijavított eredeti s a kis fordítás — el vannak fogadva közlésre.

Nem közölhetők. A vén gulyás. — A legjobb megoldás. — Örök némaság. Bús az idő. A vihar. — Dapline (hitrege).

SAKKJÁTÉK.

1467. sz. feladvány. Linquist E.-től.

Világos indúl és a harmadik lépésre matot mond.

Az 1461. sz. feladvány megfejtése.

Berger J.-től.

Table with columns: Világos, Sötét, and solutions for puzzles 1461 and 1467.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. Andorfi S. Kovács J. — Az Erkel sakkteraszog nevében: Exner Kornél Pozsonyban. — Apátifalván: Nagy Antal. — Szempesen: Pintér János. — A pesti sakk-kör.

HETI NAPTÁR. November—Deczember hó.

Calendar table for November and December with columns for Catholicism, Greek-Russ, and Israelites.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Tiszta selyem kelmék, 80 kr. méterje, valamint 4 fr. egész frt 6.10 (szines, színes és kockás alappal) szállít egyen 0.10-nyra és egész végben természetesen a házhoz Hosszberg G. (cs. és k. udv. szállító) selyemárú raktára, Zürichben. Min-tak postafordulattal. Levélből 10 kr.

Csak 5 krajczárral naponként fűdözheti mindenki a valódi Brandt R. gyógyszerész-féle svájci lab-dacok használatának költségeit, s mindenki meg fog győződni, hogy a romlott étvágy, savanyu felbűfögés, felhívódás, székrekedés bajaiiban s aranyeres bántalmaknál stb. kellemesebb, biztosabb s olcsóbb háziszser nem létezik, mint a majd minden gyógyszerárban egy dobozzal 70 kr. kapható Brandt R. gyógyszerész sváj-czi labdacsa.

Dr. Balog L. fogorvos, Budapest, korona-herceg-utca 18-ik szám alatt, ajánlja műtermét műfogak készítésére és plombálások eszközölésére, mérsékelt díj mellett. — Fogmunkák kívánatra ke-j-gázal fájdalommentesen eszközöltetnek.

Egy hatszor hasabzott petit sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 15 kr.; többszöri igtatásnál 10 kr. Bélyegdíj külön minden igtatás után 30 kr

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetőmennyeket elfogad BÉCSBEN: Dukos M. Riemergasse 12, Schalek Henrik Wollzeile 12, és Oppelk A. Stubenbaetel 2

Alkalmos karácsonyi ajándékok

Advertisement for ZIRNER ZSIGMOND ÉKSZERÉSZ, Budapest, Váci utca 26. Features a TALISMAN necklace and jewelry.

KERESKEDELMI TAKARÉK- ÉS HITEL-SZÖVETKEZET

Advertisement for Bazilika-sorsjegyek részletfizetésre, featuring a lottery table and terms of sale.

Megrendelések és levelezéseknél kérjük a czimre különösen figyelni.

Advertisement for Gömöri F. és Társai HAZAI ASZTALOS TÁRSASÁGA, Budapest, Lipótváros, bécsi utca 9. I. em. Bejárat a sarkon tul.

Gömöri F. és Társai, hazai asztalos-társasága, Lipótváros, bécsi utca 9. sz. I. em. Bejárat a sarkon tul. Képes árjegyzékek kívánatra ingyen s bérmentve küldetnek.

1847

Advertisement for WEBER-féle köszvényvászson, featuring a coat of arms and text about gout treatment.

Advertisement for MAESTRANI A. CSOKOLADÉ, S. G. ALLEN, and other confectionery products.

Singerstr. 15. PSERHOFER J.-féle gyógyszerár, zum gold Reichsapfel.

Advertisement for Vertisztító labdacok and other medicinal products by Pscherhofer J. féle.

Advertisement for Szem-esszencia, Golyva-balzsam, and other eye and general health remedies.

Huzás december 1-én.

Bazilika-sorsjegyek

Főnyeremény

100.000, 75.000, 60.000 forint

Eredeti sorsjegyeket a napi árfolyamon, avagy részletfizetésre az 1883. XXXI. törvény szerint:

3 darabot havi 1 forint 15 kr.
5 darabot havi 1 forint 90 kr.
10 darabot havi 3 forint 80 kr.

vagy megállapodás szerint kisebb-nagyobb részletekben engedek át.

Ily kedvező feltételek mellett felesleges, egy bazilika-igényvényt 1 frtot adni, miáltal ily csekély befizetéssel több darabra játszik, tőkét törleszt, gyűjt és az eredeti sorsjegyeket megszerzi.

Miután ezen sorsjegyek játékterve sokkal előnyösebb, mint a magyar vörös kereszt sorsjegyeké, határozottan számítható arra, hogy a bazilika-sorsjegyek a magyar vörös kereszt sorsjegyek árfolyamát (mely ma 12-13 frt) legközelebb túlhaladják, miért is a bazilika-sorsjegyek vételét ez idő szerint legjobban ajánlom.

BEIFELD JÓZSEF

bank- és váltó-háza

Budapest, Károly-körút 1. sz.

Kerepesi-út sarkán.

Alapított 1874. évben.

Pénzürelőg sorsjegyekre csekély kamat mellett.

Ügyes ügynökök felvételnek.

Dr. FORTI WUNDPFLASTER.

A hírneves Dr. Forti-féle sebtapasz

mely rendkívül gyógyereje, elozlató, erelő s fájdalomt csillapító hatása által leggyorsabb, leghatósabb és egyszerűbb gyógykezelést eszközöl, különösen bajokban. Egy csomag ára 50 kr. nagyobb csomagé 1 frt. használati utasítással együtt postán küldve 20 kr-ral több.

Központi küldeményező raktár Budapestben:

TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész úrnál király-utca 12. sz.

Budapestben: Pihenő Xav. Ferenc a régi cs. k. labori gyógyszerárban, Lévántér 1. sz., Dr. Girtler gyógyszerárban, Feinung 7. sz., Scharrer Kornád gyógyszerárban, Mariahilferstrasse 72. sz., Fritz G. és R. Bräunerstrasse 5. sz., Bruno Raabe. Továbbá Wilhelm Fer. és R. III. Landstrasse, Linkebahnstrasse 3. Droguisták. Prágában: Fürst Josef a főher. angolhoz címzett gyógyszerárban, Forle 1071. II. Gracóban: Nedwed A. a szerezvényes címzett gyógyszer. Múrléren, Budapestben: Altvirth J. városi gyógyszerárban, városbátori. Schern hoffer K. óv. a nagy Kristófbos címzett gyógyszerárban, Kristóf-tér sarkán. — Fillich Fr. gyógyszer. Dorotyln-utca. — Urbán J. király-utca 96. sz., továbbá Thalimayer és Seitz, nádor-utca. J. gyógyszerár. Fr. utódainál, nagy (3) korona-utca 22. sz. Neruda Nádor, hátrán utca 7. sz. Droguisták. Telkessy J. udvari gyógyszerész a várban. Vissák E. gyógyszerésznél a Krisztinavárosban, Jánosvár. Frumm J. gyógyszerésznél Városcs. út-utca, Moldoványi J. gyógyszerésznél, Városcs. út-utca. Eisendorfer G. gyógyszer. Tabánban (Ráczváros) templomtér, és Dévay Szöllösy J. gyógyszerárban, Krisztinaváros, Karacsony-utca. Acson: Kratochvíll József. Aradon: Rozsnyai M. és Schaffer A. gyógyszer. Balaton-Füredben: Urbán J. Balaton-Gyepényben: Havas Gy. és Hercepy K. B.-Csabán: Varságh B. Berettyó-Ujfalu: Tamásy Géza. Csepén: Csibuka Gy. Debreczenben: dr. Roth-schnak V. E., Tamásy K. Göll N. Gyevény O. Mihalovits István és Murakóy K. Dunas-Győrben: Madhara P. Egerben: Köllner Gy. és Brath Lajos gyógyszer. Eperjesen: Kratochvíll Gy. Kassa V. és Mikovics J. Érsekújvárott: Conlemer J. Ezeréken: David Gy. Gyöngyösön: Merész N. és Baruch J. Győrött: Stirling K., Lippóczy M. és Mehlsehmidt J. H.-Hádászon: Farkas István. Keszten: Keresztes S. és Schmitt K. Jászberényben: Merkl J. és Murakóy L. Malocsán: Horváth K. Kaposvárott: Czollner J. és Babochay K. Karcason: Báthory B.-nál. Kassán: Galik G., Wandraschek K., Megay G. és Hegedűs L. Kismarton: Gensch G. K. Várán: Khudy J. Komáromban: Schmidthauer A. Krechmer M. és Kovács Arisztid. Kún-Madárson: Jung K. Léván: Medvecky S. Lőcsen: Sz. Lőcsen: D. Kirchner E. Pokorny I. Mező-Köváradon: Fridly B. Mező-Túrban: Csipkés E. Mező-Károlyban: Rácz Gyula. Mező-Kovácsán: Kiss P. Miskolcon: Dr. Rácz Gy. Dr. Szabó Gyula. Kurecz J. és Ujházy K. Mitrovicán: Kratochvíl A. Nagy-Kanisán: Prager Béla és Bóly J. N.-Károlyban: Fülöp F. és Ifjabb Korcsányi J. N.-Károlyban: Kovács Gy. Müller I. N.-Szombaton: Csepényi B. N.-Váradon: Huzella M., Molnár J. és Hering S. Nyíregyházán: Korányi J. Szopka Alf. gyógyszer. és Kovács S. Nagy-Kállán: Hvezdi K. Fakszon: Malatinszky S. Főcsött: Sipőcs. Pozsonyban: Erdy István. Putnokon: Fekete N. Emsassombaton: Hamallier K. Rosnyon: Pösch J. gyógyszer. Orkényben: Hirsch J. N.-S.-A.-Ujhelyen: Medvecky J. Sopronban: Griner J. Sümegyen: Szmaborsky L. Szatmáron: Bossa J., Dr. Lengyel M. és Literát E. Szarvason: Barisch Em. Szegeden: Kovács Albert. Sz.-Fehérvárott: Braun J., Diebala Gy. és Rieger Béla. Székelyhidon: Szabó J. és Szentspétery F. Szentesen: Várady L. és Podhradzky L. Szepes-Szombaton: Gréb J. Szelecsényen: Kozák Gy. Szombathelyen: Rudolf A. Tarpán: Mond I. Temešvárott: Tarczy I. és Jahnér C. M. Tésőn: Agoston Gy. T.-Ujlakon: Rókyó G. Tokajban: Reiner D. és Zsigányi Béla. Tornallján: Ursinyi Zs. Ungvárott: Lam S., Bone L. gy. Hoffmann B. gy. Krasz A., Speck J. és Poltszky A. Vácon: Áz Irám. Gy. Vadon: Frischmann F. Várán: Gál S. Veszprémben: Ferency K. és Sall Horváth P. Vácon: Dager G. Zircen: Tefel J. Erdélyben: Bencsik és Gyertyánffy és Tarsanál. Bácsán: Róth P. Kolozsvár: Gundhardt A., Wolf J. és Dr. Eszler Boglár. Kézdi-Vásárhelyen: Kovács F. M.-Vásárhely: Bucher M. Szepes-Szent-Györgyön: Bolyg E., Ötves P. és Barabás F. Szászváron: Grafius J. Vajdaságon: Dr. Juchó F. Zombárdán: Tamásy Béla. Engel J. a «koronához» címzett gyógyszerárban. Zsol és Védében: Váro K. gyógyszerész. Vasiliban: Ortyusky E. gyógyszerész.

Ezen kitűnő hatása, nem elegendő ajánlható gyógyszerkészítőtje FORTI LÁSZLÓ. Lak.: Budapest, I. k., Nádor-utca 3.

GYÁRI BAKTAR

valódi tiról hölgy- és férfi-lodenből

minden színben és különféle anyagokban, valamint Erlinger szürke és drap színben, vízhatlan esőköpenyekre

Greil Ferencznel, Innsbruckban.

Minták ingyen és bérmentve.

Orvosi tanács

hölgyeknek!!

Az arcbőr állapotára, bőrhüvelyek szepő s májfajt el-távolítására kizárólagosan a „Stühli“-féle arcbőrök használatának. Kaplato a „városi gyógyszerárban“ Budapestben, városbátori.

BARNA FOGORVOS

Budapest, váci utca 24. szám.

Készít egyes fogakat, fogsorokat és plombokat, jótállás mellett; árák mérsékelték. Kívánatra részletfizetésre.

KWIZDA „Köszvényfolyadék“

évek óta kipróbált, jeles szer

csúz, köszvény és idegbajok ellen.

Kitűnő hatással van nagyobb fáradságok, hosszas gyaloglás, stb. előtt és utáni erősítésre, valamint aggkorban beállott gyöngeségnél.

KWIZDA köszvényfolyadék

valódi minőségben kapható Budapestben: nyagban **Török József** gyógyszerésznél, Kochmeister Frigyes utódai, Neruda Nádor, Pillich Ferenc, Strobenz testvérek, Thalimayer és Seitz, Detsyn F., Steden József. — Kicsinyben: Altvirth József és majdnem valamennyi gyógyszerésznél. Főletét: **Kwizda Ferenc János**, cs. kir. osztrák és román királyi udv. szállító ke-reületi gyógyszerárban, Korneuburgban. 1 palackkal 1 frt o. é.

Szíves megfigyelésül. E készítmény vételénél kérjük a t. közönséget, mindig

Kwizda köszvényfolyadékát

kérni, s arra ügyelni, hogy ugy minden palack, valamint a csomag is főnébbit védjeggyel legyen ellátva.

Vérszegényeknek!

Uj találmányomat a legelőkelőbb szak-értők általános elismeréssel fogadták.

Vérszegényeknek!

HAZSLINSZKY KÁROLY

VASAS-PHOSPHOR PASTILLÁI

Eisenhaltige Phosphor Pastillen

V. CARL HAZSLINSZKY

BUDAPEST, VIII. SANDOR-TÉR 3. SZÁM.

GYÓGYSZERTÁR „SZT. LÁSZLÓ“-HOZ.

Ezen szerencsés összetételű, jóízű, s rendkívül erősítő (ezurkorkák) szaktinktívelek által ajánlatnak és kitűnő sikerrel alkalmaztatnak: angol káros vérszegény gyenge gyermekeknek, az ideges izgatottság, álmatlanság, hangrögösöcs (Stim-izkrampló) és izadá s esetekben Naponta 2-3 darab veendő.

Kis doboz 10 pastilla 50 kr. Nagy doboz 20 pastilla 90 kr.

A dobozok lajstromozott védjeggyel vannak ellátva.

Kapható gyógyszerárakban. Főraktár a főtálatálat, VIII. Sandor-tér 3. sz., Szt. Lászlóhoz címz. gyógyszerárban.

HIRDETMEY.

Ó Császári és Apostoli Királyi Felségének 1887. évi június 10-éről kelet. elhatározása folytán ezenmel megindították a

XIII-dik M. KIR. ALLAMSORSJÁTÉK.

melynek tiszta jövedelme alképpen osztandó fel, hogy

a vagyontalan magyar kir. hivatalnokok érvényel és árval. részére alakítandó alap, a személy egy tanító és örvényelnek segélyezésére csekély elővétel, a miképpen református figyelmessé, a budapesti Krisztinaváros Gallier-utczájában lévő és a miképpen mekkék vezetése alatt álló leánynevelő-intézet, Frim Jakabnak a helyük mevelésére és ápolására fenntartott intézete és a Zsigrában felállítandó országos javító-intézet, egyenkint a várható jövedelem egy-részt, az országos néköp-egylet és a magyarországi hírlapok nyugdíjintézete pedig két-részt részben részesítessék. E sorsjáték összes, 6,869-ben megállapított nyeresimény az alábbi következő játéktér szerint

195.000 forintra rúgnak, és pedig:		50 nyer. egyenk. 100 frtal, 5.000 frt	
1 főnyeremény	60.000 frtal	100 „	50 „ 5.000 „
1 „	15.000 „	1 „	20 „ 40.000 „
1 „	10.000 „	5 „	10 „ 45.000 „
1 nyeresimény	5.000 „	2000 sor.-ny.	20 „ 40.000 „
5 nyer. egyenk.	1.000 frtal, 5.000 frt	4500 „	10 „ 45.000 „
10 „	500 „ 5.000 „		

A huzás visszavonhatatlanul 1887. évi december hó 29-én történik.

Egy sorsjegy ára 2 fjtal o. é. van megállapítva.

Sorsjegyek kaphatók: a lottóigazgatóságán Budapestben, (Post, fővámbázi, telemelet) hova a megrendelt sorsjegyek ára postautalvány mellett előre beküldendő; valamennyi lotto-, s-é adóhatalmál; a legtöbb postahatalmál, és minden városban és kevesetesebb helyiségekben felállított egyéb sorsjegytárakban. A magyar királyi lottóigazgatóság: Budapest 1887. nov. hó 26-án.

Máriássy Sándor, m. kir. pénzügyminiszter. osztrák és lottóigazgató.

Támaszkodva ama bízalomra,

melylyel a mi horgony-Pain-expellerünk körülbelül 20 év óta találkozik, hisszük, hogy ezáltal azokat is kísérlet-tételre főlözölthetjük, kik e keveltt háziáért még nem ismerik. Nem titkos szer, hanem szigorúan hiteles, szakszerűen összehállított készítmény, mely joggal minden köszvényes és csúzban szenvedőnek, mint egyáltalán megbízható, ajánlásra méltó. Legjobb bizonyíték arra, hogy a szer teljes bizalmat érdemel, bizonyára az is, hogy sok beteg, miután más nagyhangon dícsért orvosságot megkísérlett, még is csak a régi jóhírű Pain-expellerhez folyamodik. Eppen az összehasonlítás által győződnek meg, hogy szintugy köszvényes fájdalmak, mint tagszagattás stb., valamint fog-, fej- és hátfájások, oldalnyálalások stb. legbiztosabban a Pain-expeller-bedörzsölésekre szűnnek meg. Olosó ára — 40 kr., 70 kr., illetve 1 frt 20 kr. — lehetővé teszi, hogy kevésbé jómódúak is megszerezzeék, valamint a számtalan siker kezeskednek róla, hogy érte a pénz nem lesz hiába kiadva. — Óvakodjunk ártalmas utántatóktól, s Pain-expellert csak a horgony-jeggyel tartisunk valódnak. Készletben a legtöbb gyógyszerárban. Központi raktár: gyógyszerár az «arany oroszlán»-hoz, Prágában. Közelebbi felvilágosítást ad Török József gyógyszerész, Budapest, király-utca 12. szám alatt.

A „Waterbury“ remontoir-zseborá

a modern technika valódi csodája.

Hírdetett csinos külseje (alanyozott ujeztárból), felülmúlhatlan pontos- csak 6 frt 50 kr.-nyi hihetetlen olosó ára keveltt bizalmatlanságot keveltt iránta; de a mult évi eladási Angliában: ... 100,000 drb Nemétországban: 82,000 drb

az óra kitűnőségének ép oly fényes bizonyítvánnyal, mint a megrádi concurrenzák lármája, mely a „Waterbury“-től fél, mivel: a Waterbury oly egyszerű szerkezetű és oly nagyzerűen jár, hogy érte, minden koc- 3 évi kevesebb káros nélkül váltható, mivel a Waterbury, ha ennek szétszerelése valamikor fenforog, oly olosón javíthatik, mint eddig semmi féle óra a világon, peki 3 uj rugó-36 kr.

A Waterbury Watch Co. Waterbury Connecticut, 2.000.000 forint tökevel és 1500 darab napgyártással, valamint a magyarországi főraktár és javító-műhely: **HOTTELMANN A.-nál, Budapestben, V. váci körút 28.**

három évi keveséget vállalnak. Szétküldés csak készpénz vagy utánvét ellenében.

49-DIK SZÁM. 1887. BUDAPEST, DECEMBER 4. XXXIV. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 félévre — 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG 1 egész évre 8 frt 1 félévre — 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: 1 egész évre 6 frt 1 félévre — 3 * Külföldi előfizetésekre a postail. meghatározott viteldi is eszandolndó

TISZA KALMÁNNÉ.

AZ ORSZÁGOS KISDEDŐVŐ EGYESÜLET ELNÖKE.

Angol regényírók különös előszeretettel foglalkoznak azokkal az egyesületi hölgyekkel, kik a családi teendők elhanyagolásával is, hiúságból közügyek körül szerepelnek. Meglehet, hogy Angliában az e téren hivalkodás szokásos és az ellen fordíták Dickens és társai a gúnys szatíra fegyverét. Magyarországon annak az angol torzképnek mása nem létezik. A mi jó magyar nőnk nem találhat ki czifra nevű és czelu egyesületeket; figyelmeket csakis olyanokra fordítják, melyekre a nő első sorban van hivatva: csecsemők, kisdetek megóvására, gyermekek és nők nevelésére, sebesültek, betegek ápolására, szegények fölségelésére; e határon túl nem léptek át, e körben sok szép és nemes munkát végeztek.

Arra, hogy különösen a kisdetek megóvására és nevelésére csakugyan alkalmasabb oly társulat, melyben nők is részt vesznek, meggyőző példa a kisdedővő egyesület, mely addig, míg csupán férfiak voltak tagjai, alig bírt valami jelentékeny eredményt fölmutatni: az 1873-ban és 1875-ben létrejött vegyes egyesületek, melyekben már nők is részt vettek, oly erélyt tudtak kifejteni, hogy az egyesület vagyonát megtízszerezték és az óvodák számát megszorozták Magyarországon. Tették pedig mindezt másfél évtized alatt.

E sorok írója, ki úgy a fővárosi, mint a vidéki nőegyesületek jobbára egyéneikben is ismeri, bátran meri állítani, hogy ez egyesületekben hivalkodásra vagy regényes hajlamok kielegítésére épen nem nyílik tér. A legesaládiasabb, legszerényebb hölgyek vesznek részt ezek vezetésében, a kiknek lehet köszönni, hogy a társadalom oly nagy rokonszenvvel kíséri ez egyesületeket s ezek közt első sorban az orsz. kisdedővő egyesület. Ezeknek a tiszteletreméltó, nemesleblű hölgyeknek, kik az ügy iránt komolyan érdeklődnek, köszönhetjük főként, hogy e nagy fontosságú ügy is egészen az állam nyakába nem szakadt, hanem a társadalom maga hozta meg azt az áldozatot, mely ez intézeteket virágzókká teszi.

Azok között, a kik a nők lelkületének annyira megfelelő ügyek iránt föl bírták kelteni a társadalom meleg érdeklődését, első sorban kell említenünk Tisza Kalmánné, szül. Degenfeld-Schomburg Ilona grófnőt, kinek arczképével és működése méltatásával kívánjuk kiegészíteni a magyar kisdedővősről szóló mult heti közleményünket. Tisza Kalmánnéra jellemző az az adat, hogy míg

TISZA KALMÁNNÉ. Rokokovics Ignácz rajza.